

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σύντομη Εισαγωγή

Τυπώθηκε σε ανακυκλωμένο χαρτί

Γ.Τ.Π. 220/2010 - 5.000

ISBN 978-9963-38-744-1

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία

www.moi.gov.cy/pio

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Σύντομη Εισαγωγή

Τρίτη Έκδοση

2010

Επιμέλεια έκδοσης και ενημέρωση κειμένων: *Μίλτος Μιλτιάδου*

Απόδοση στα ελληνικά: *Δανάη Δελή*

Διόρθωση κειμένων: *Γιώργος Δεμερτζίδης*

Τίτλος Πρωτοτύπου: *The Cyprus Question: A Brief Introduction* (Fourth Edition)

Κείμενα και επιμέλεια: *Βαγγέλης Κουφουδάκης, Μίλτος Μιλτιάδου*

Εκτύπωση: Κώνος Λτδ

Γ.Τ.Π. 220/2010 - 5.000

ISBN 978-9963-38-744-1

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία

Απαγορεύεται αυστηρά η πώληση ή οποιαδήποτε άλλη εμπορική εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους της παρούσας έκδοσης.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση αποσπασμάτων με την προϋπόθεση της αναφοράς στην πηγή.

Οι εκδόσεις του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών διατίθενται δωρεάν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	13
Αναζητώντας λύση μέσω διαπραγματεύσεων	13
Θέματα υπό συζήτηση μετά το 1974	15
Διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, 2002-2004	16
Τα Δημοψηφίσματα της 24 ^{ης} Απριλίου 2004 - η ετυμηγορία του Λαού	18
Η δήθεν απομόνωση των Τουρκοκυπρίων	21
Αναβίωση της ειρηνευτικής διαδικασίας 2005-2006	24
Η Συμφωνία της 8 ^{ης} Ιουλίου 2006	25
Νέες πρωτοβουλίες το 2008 αποφέρουν αποτελέσματα	28
Πλήρεις απευθείας διαπραγματεύσεις	32
Κύπρος και Ευρωπαϊκή Ένωση	36
Συμπέρασμα	39
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	40
Από την ανεξαρτησία στην τουρκική εισβολή, 1960-1974	40
Η τουρκική εισβολή του 1974 και οι συνέπειές της	44
ΧΑΡΤΕΣ	47
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	51
1. Πολιτικές πρωτοβουλίες για τους Τουρκοκυπρίους	51
2. Σημαντικές νομικές αποφάσεις για το κυπριακό πρόβλημα	54
3. Συνέπειες της τουρκικής εισβολής και κατοχής: Γεγονότα και αριθμοί	60
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ	63

Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας **Γενική Συνέλευση Ηνωμένων Εθνών (24 Σεπτεμβρίου 2008)**

«...Από τις πρώτες μέρες της ανεξαρτησίας της, η Κύπρος αναγκάστηκε να προσφύγει στη διεθνή κοινότητα για συμπαράσταση ώστε να υπερασπιστεί και να διατηρήσει την ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική της ακεραιότητα. Έγινε θύμα ξένων επεμβάσεων που έσπειραν το σπόρο εσωτερικών προβλημάτων στο καινούριο κράτος. Αυτές οι δυσκολίες έτυχαν εκμετάλλευσης για την εξυπηρέτηση στρατηγικών συμφερόντων, ξένων προς την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητά μας. Το αποκορύφωμα ήταν το στρατιωτικό πραξικόπημα που προήλθε από τη στρατιωτική χούντα των Αθηνών και η τουρκική στρατιωτική εισβολή του Ιουλίου-Αυγούστου του 1974.

Αλλά η Κύπρος επιβίωσε. Η θέληση της διεθνούς κοινότητας για την επιβίωση της Κύπρου εκφράζεται μέσα από μια πληθώρα ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, η πλειοψηφία των οποίων, δυστυχώς, δεν εφαρμόστηκε. Παρόλα αυτά η ηθική στήριξη και η σταθερή θέση των Ηνωμένων Εθνών όπλισαν την Κύπρο με το σπαθί και την ασπίδα ώστε να παραμείνει και να συνεχίσει να παραμένει στο μέλλον μια αδιαίρετη, ανεξάρτητη χώρα με μία κυριαρχία, μία ιθαγένεια και μία διεθνή προσωπικότητα.

Επιπλέον, τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών για την Κύπρο περιέχουν δύο επιπρόσθετα στοιχεία. Προβλέπουν μια διαδικασία διαπραγματεύσεων υπό τη μορφή της Αποστολής Καλών Υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα και, κάτι πολύ σημαντικό, καθορίζουν το νομικο-πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα διεξαχθούν οι συζητήσεις για την ομοσπονδιακή δομή του κυπριακού κράτους. Και τα δύο αυτά στοιχεία είναι πολύ ουσιώδη και η επιτυχία μας στη νέα προσπάθεια που αρχίζει τώρα, πιστεύω ακράδαντα, θα εξαρτηθεί από το σεβασμό σε αυτές τις ουσιώδεις προϋποθέσεις.

...Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η δίζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία είναι η μόνη συμφωνημένη βάση [για λύση] από το 1977 και επαναβεβαιώθηκε πρόσφατα πριν μερικές εβδομάδες. Αντιπροσωπεύει ένα συμβιβασμό, στην πραγματικότητα το μόνο δυνατό συμβιβασμό, στη βάση του οποίου μπορεί να οικοδομηθεί μια νέα πολιτική διευθέτηση. Τα σχετικά ψηφίσματα καθώς και το Σύνταγμα της Κύπρου αποκλείουν τη διχοτόμηση ή απόσχιση ή την ένωση με άλλη χώρα.

...Την 3η Σεπτεμβρίου μια νέα εντατική προσπάθεια ξεκίνησε με σκοπό να ξεπεράσουμε τα αδιέξοδα του παρελθόντος και να επιτύχουμε πρόοδο που θα οδηγήσει στην επανένωση της Κύπρου κάτω από αμοιβαία συμφωνημένους όρους και στην αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων μετά από 34 χρόνια διαίρεσης και ξένης κατοχής. Για να πετύχει αυτή η προσπάθεια απαιτείται πολιτική βούληση από μέρους των Κυπρίων, αλλά επίσης και η θετική εμπλοκή άλλων σημαντικών παραγόντων οι οποίοι για ιστορικούς λόγους είναι μέρος του προβλήματος και πρέπει να γίνουν και μέρος της λύσης.

...Ο ρόλος των Κυπρίων είναι να συμφωνήσουν τι θέλουν. Αυτό πρέπει να προσπαθήσουμε να το πετύχουμε με τον ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας ... Αλλά, δεν είναι αρκετό για να επιτευχθεί η λύση. Η Τουρκία πρέπει να συμβάλει στη διαδικασία με θετικό τρόπο. Η Τουρκία διατηρεί πάνω από 40.000 στρατιώτες και δεκάδες χιλιάδες εποίκους στην Κύπρο και μπορεί, χωρίς αμφιβολία, να καθορίσει την έκβαση των θεμάτων που συζητούνται».

«Είμαστε όλοι αιχμάλωτοι της γνώσης. Η επίγνωση της προδοσίας της Κύπρου και η μελέτη του ιστορικού αυτής της προδοσίας, προκαλούν θλίψη και καταστρέφουν, ίσως για πάντα, τη χαρά της επίσκεψης σε ένα από τα πιο μαγευτικά νησιά του κόσμου. Τίποτα δεν θα μπορέσει πια να αποκαταστήσει τους κατεστραμμένους θησαυρούς, το πένθος των οικογενειών, τα λεηλατημένα χωριά, τα καμένα από τις ναπάλμ δάση και βουνοπλαγιές. Ούτε θα μπορέσει κάτι να μετριάσει τις επιδόσεις των πτωρωμένων και σκληρών πολιτικών που αντιμετώπισαν την Κύπρο ως μέσο για να εφαρμόσουν τα άνομα και ματαιόδοξα σχέδιά τους. Όμως, η μοιρολατρία θα αποτελούσε τη χειρότερη προδοσία. Η αποδοχή, η νομιμοποίηση των τετελεσμένων, πρέπει να αποκηρυχθεί. Μια τέτοια απόρριψη έχει αξία πέραν της Κύπρου, δείχνοντας ότι το να συναινέσει κανείς με την αδικία δεν είναι 'ρεαλισμός'. Από τη στιγμή που η αδικία θεθεί και χαρακτηριστεί ως τέτοια και κατονομαστεί με το σωστό της όνομα, ο συμβιβασμός με αυτήν γίνεται αδύνατος. Είναι γι' αυτό που κάποιος γράφει για την Κύπρο με θλίψη, αλλά κυρίως - πολύ περισσότερο - με οργή».

Christopher Hitchens, Hostage to History: Cyprus from the Ottomans to Kissinger (London and New York: Verso, 1997).

«Ο πολιτικός και δημογραφικός διαχωρισμός που έχει επιβληθεί ντε φάκτο στην Κύπρο από το 1974 απειλεί όχι μόνο την ενότητα και ακεραιότητα ενός σύγχρονου κράτους, αλλά και την ακεραιότητα και συνέχεια του πολιτισμού χιλιάδων ετών ενός νησιού το οποίο αποτελεί το σταυροδρόμι του πολιτισμού της ανατολικής Μεσογείου».

Michael Jansen, "Cyprus: The Loss of a Cultural Heritage," (Modern Greek Studies Yearbook, 2 (1986):314-323.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον Ιούλιο του 1974 η Τουρκία εισέβαλε στην Κυπριακή Δημοκρατία. Η ενέργεια αυτή παραβίαζε τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ και τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου. Οι συνέπειες της στρατιωτικής εισβολής και της επακόλουθης κατοχής του σαράντα σχεδόν τοις εκατό του κυρίαρχου εδάφους της Δημοκρατίας είναι αισθητές μέχρι και σήμερα. Για περισσότερες από τρεις δεκαετίες, η επιθετικότητα της Τουρκίας συνεχίζεται αδιάλειπτη. Μαζί με την εισβολή ήρθαν η στρατιωτική κατοχή, η βίαιη διαίρεση, η εκτόπιση πληθυσμού, ο εθνικός διαχωρισμός, η μαζική παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο εποικισμός, η επιχειρηθείσα απόσχιση, η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς και ο σφετερισμός περιουσιών. Οι συνθήκες αυτές, τις οποίες επέβαλε η Τουρκία, συνιστούν μία απαράδεκτη κατάσταση που διατηρείται στο νησί από το 1974.

Στην ομιλία του κατά την τελετή εγκαθίδρυσής του στις 28 Φεβρουαρίου 2008, ο Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας τόνισε ότι: «Το πρόβλημα δεν έγινε κατορθωτό να επιλυθεί λόγω της άρνησης της Τουρκίας να αποδεχθεί λύση που να είναι προς το καλώς νοούμενο συμφέρον του κυπριακού λαού». Ο Πρόεδρος Χριστόφιας συνέχισε δηλώνοντας ότι «έφτασε το πλήρωμα του χρόνου το πρόβλημα να επιλυθεί με ένα δίκαιο, βιώσιμο και λειτουργικό τρόπο και να αποκατασταθούν οι αρχές του διεθνούς δικαίου. Αρχές που παραβιάζει η Τουρκία με την εισβολή που διενήργησε το 1974 και την κατοχή μεγάλου μέρους του εδάφους της πατρίδας μας».

Σήμερα η Τουρκία, επίδοξο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραμένει ακόμη ένοχη για διεθνή επιθετικότητα σε βάρος της Κύπρου, ενός κράτους-μέλους της Ένωσης. Το στάτους κβο της ξένης στρατιωτικής κατοχής και της βίαιης διαίρεσης ενός ανεξάρτητου, κυρίαρχου κράτους πρέπει να αποκατασταθεί από τη διεθνή κοινότητα.

Το ενημερωτικό αυτό βιβλιάριο, αναθεωρημένο και ενημερωμένο με τις τελευταίες εξελίξεις για την παρούσα έκδοση, έχει ως σκοπό να εισαγάγει τον αναγνώστη σε βασικές πτυχές ενός σημαντικού διεθνούς θέματος, του Κυπριακού Ζητήματος ή Κυπριακού Προβλήματος, όπως συνήθως αποκαλείται, και στη συζήτηση για τις προοπτικές για μία βιώσιμη διευθέτηση εναρμονισμένη με τους ευρωπαϊκούς κανόνες και με το Κράτος Δικαίου. Αποτελεί ένα συνοπτικό οδηγό για μία χρόνια και φαινομενικά δυσειπίλυτη διένεξη, στον οποίο παρουσιάζεται το ευρύτερο πλαίσιο ώστε να ενταχθούν η σημερινή κατάσταση και οι νέες εξελίξεις στην κατάλληλη ιστορική προοπτική.

Η πλέον πρόσφατη φάση του κυπριακού προβλήματος, όπως έχει εξελιχθεί από το 1974, αναπτύσσεται στην πρώτη ενότητα, που τιτλοφορείται

«Πολιτική Επισκόπηση», ενώ το «Ιστορικό Πλαίσιο» του ζητήματος καλύπτεται στην επόμενη ενότητα του βιβλιαρίου.

Τα παραρτήματα και το χρονολόγιο που ακολουθούν προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικές με το κυρίως κείμενο.

Είναι σημαντικό να έχει υπόψη του ο αναγνώστης ότι, σε ολόκληρο το κείμενο, οι όροι «Τουρκοκύπριοι» και «τουρκοκυπριακή κοινότητα» αναφέρονται ειδικά και αποκλειστικά στους νόμιμους, αυτόχθονες, γηγενείς Κύπριους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας που είναι τουρκικής εθνικής καταγωγής. Οι όροι αυτοί δεν αφορούν, αλλά αντίθετα κατηγορηματικά αποκλείουν, τις δεκάδες χιλιάδες των παράνομων εποίκων που μεταφέρθηκαν από την Τουρκία στην κατεχόμενη Κύπρο μετά το 1974. Η εισροή αυτών των εποίκων, που έχουν εισέλθει και παραμένουν παράνομα στο νησί, αποτελεί μέρος της συστηματικής προσπάθειας της Άγκυρας να μεταβάλει το δημογραφικό χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Περισσότερες πληροφορίες για τις διάφορες διαστάσεις του κυπριακού προβλήματος μπορεί κανείς να βρει στην ιστοσελίδα www.moi.gov.cy/pio και σε πολυάριθμες εκδόσεις του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (ΓΤΠ). Η ιστοσελίδα του ΓΤΠ είναι ένας εύχρηστος, περιεκτικός ιστοχώρος με τις τρέχουσες εξελίξεις, γενικότερες πληροφορίες και χρήσιμους συνδέσμους σε άλλες σχετικές πηγές. Συνιστάται στον αναγνώστη να εξερευνήσει την πολύτιμη αυτή πηγή για μια βαθύτερη κατανόηση των θεμάτων που αναπτύσσονται σε αυτό το βιβλιάριο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κύπρος έγινε ανεξάρτητο κυρίαρχο κράτος τον Αύγουστο του 1960. Δυστυχώς, μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και τη συνεχιζόμενη στρατιωτική κατοχή, η Κυπριακή Δημοκρατία παραμένει διαιρεμένη δια της βίας. Ανάμεσα στις τρομερές συνέπειες αυτής της εισβολής, κατοχής και βίαιης διαίρεσης του νησιού περιλαμβάνονται οι συστηματικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο μαζικός εποικισμός των κατεχόμενων περιοχών, ο σφετερισμός περιουσιών, η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς και ο εθνικός διαχωρισμός.

Το κυπριακό ζήτημα παραμένει άλυτο, αποτελώντας προσβολή στη διεθνή έννομη τάξη και απειλή για την περιφερειακή σταθερότητα. Οι ενέργειες της Τουρκίας έχουν καταδικαστεί από ομόφωνα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ,* αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων και αποφάσεις άλλων σημαντικών διεθνών και περιφερειακών οργανισμών. Δυστυχώς, τα περισσότερα από αυτά τα ψηφίσματα και τις αποφάσεις παραμένουν ανεφάρμοστα. Και έτσι, η Κυπριακή Δημοκρατία είναι η μοναδική χώρα στην Ευρώπη μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου που παραμένει διαιρεμένη δια της βίας εξαιτίας ξένης στρατιωτικής κατοχής.

Την 1η Μαΐου 2004, η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς να επιτύχει τον επιθυμητό στόχο της ένταξής της ως ενωμένης χώρας. Η κυβέρνηση και ο λαός της Κύπρου, ωστόσο, παραμένουν προσηλωμένοι στην επιδίωξη μιας βιώσιμης διευθέτησης που θα επιτρέψει την πραγματική, ειρηνική και ασφαλή επανένωση της χώρας τους, εναρμονισμένη με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Μόνον τότε θα μπορέσουν όλοι οι Κύπριοι να επωφεληθούν από τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στις 24 Απριλίου 2004, η ελληνοκυπριακή κοινότητα απέρριψε με μεγάλη πλειοψηφία την πρόταση που υποβλήθηκε από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ για διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος, διότι αυτή δεν διασφάλιζε την αληθινή επανένωση της Κύπρου, της κοινωνίας, της οικονομίας και των θεσμών της. Ωστόσο, η κυβέρνηση και η ελληνοκυπριακή κοινότητα παραμένουν αταλάντευτα δεσμευμένες στην προσφορά καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα και σε μία ουσιαστική ειρηνευτική διαδικασία που θα διευκολύνει την επίτευξη μίας συνολικής διευθέτησης από τις ίδιες τις δύο κοινότητες.

* Βλ. Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus, *United Nations Security Council and General Assembly Resolutions on Cyprus 1960-2006* (Nicosia: Press and Information Office, Republic of Cyprus, 2006).

Στην ομιλία του κατά την τελετή εγκαθίδρυσής του ο Πρόεδρος Χριστόφιας επανέλαβε τη δέσμευση αυτή και περιέγραψε τις παραμέτρους της λύσης που οραματίζεται ως εξής:

«Η επίλυση του Κυπριακού θα είναι η πρώτη προτεραιότητα της διακυβέρνησής μας. Ο στόχος της προεδρίας μας είναι να πετύχουμε λύση δίκαιη, βιώσιμη και λειτουργική που να τερματίζει την κατοχή και τον εποίκισμό. Λύση που να αποκαθιστά την κυριαρχία, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και την ενότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και να αποκλείει τα όποια δικαιώματα στρατιωτικής επέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας μας από ξένες δυνάμεις. Λύση που να επανενώνει το έδαφος, το λαό, τους θεσμούς και την οικονομία της χώρας μας, στο πλαίσιο μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Η ομοσπονδιακή, διζωνική, δικοινοτική Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έχει μία και μόνη κυριαρχία, διεθνή προσωπικότητα και ιθαγένεια. Η λύση πρέπει να στηρίζεται στα περί Κύπρου ψηφίσματα του ΟΗΕ και να συνάδει με το διεθνές και το κοινοτικό δίκαιο, καθώς και με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Διεκδικούμε η λύση να αποκαθιστά και να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες ολόκληρου του λαού, Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων, Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων, περιλαμβανομένου του δικαιώματος επιστροφής και περιουσίας των προσφύγων.

Διεκδικούμε η λύση να προνοεί την αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και την αποστρατιωτικοποίηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τελικός στόχος παραμένει η αποστρατιωτικοποίηση ολόκληρης της Κύπρου.

Υποστηρίζουμε με συνέπεια την πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων, στο πλαίσιο της ομοσπονδίας, όπως αυτή καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας».

Ο Πρόεδρος διευκρίνισε κατηγορηματικά σε πολλές περιστάσεις ότι η επιζητούμενη διευθέτηση θα προνοεί τη μετεξέλιξη της ενιαίας Κυπριακής Δημοκρατίας σε ομοσπονδιακή δημοκρατία. Στις 19 Ιουνίου 2008, δήλωσε:

«Απορρίπτω κατηγορηματικά κάποιες ιδέες που προωθούνται από την Τουρκία και άλλους για μια ούτω καλούμενη 'παρθενογένεση' ή για ένα 'νέο συνεταιρικό κράτος'. Η συμμετοχή της Κύπρου στην ΕΕ είναι ένας επιπρόσθετος λόγος, ανάμεσα σε πολλούς άλλους, όσον

αφορά το γιατί δεν μπορεί να υπάρξει μία παρθενόγενεση ή ένας νέος συνεταιρισμός μεταξύ δύο κρατών. Αυτό που πράγματι είναι ρεαλιστικά εφικτό να περιμένει κανείς είναι η συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία θα μετεξελιχθεί σε ομοσπονδιακό κράτος μέσα στο συμφωνηθέν πλαίσιο μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας».

Μετά την ανάληψη μίας σειράς πρωτοβουλιών, ο Πρόεδρος Χριστόφιας πραγματοποίησε αριθμό συναντήσεων με τον ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, κύριο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, στο διάστημα μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου του 2008. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών, αποσαφηνίστηκε η βάση μιας πιθανής διευθέτησης. Στην τέταρτη συνάντησή τους στις 25 Ιουλίου 2008, αποφασίστηκε ότι στις 3 Σεπτεμβρίου θα άρχιζαν πλήρεις απευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, σε μια προσπάθεια να επιτευχθεί μία συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος.

Οι επίσημες διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν στη Λευκωσία με τη συνάντηση του Προέδρου Χριστόφια με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη κύριο Ταλάτ, υπό την παρουσία του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για την Κύπρο, κυρίου Αλεξάντερ Ντάουερ, και του Ειδικού Απεσταλμένου του Γενικού Γραμματέα στην Κύπρο, κυρίου Ταγιέ-Μπρουκ Ζεριχούν. Στο μήνυμά του κατά την έναρξη των συνομιλιών, ο Γενικός Γραμματέας δήλωσε ότι: «Τα Ηνωμένα Έθνη υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν και τα δύο μέρη καθώς κάνουν μαζί το ιστορικό αυτό βήμα, ώστε να πετύχουν μία συμφωνημένη λύση, η οποία θα επανενώσει το νησί προς όφελος ολόκληρου του λαού της Κύπρου». Υποσχέθηκε επίσης ότι ο ΟΗΕ θα προσφέρει «σταθερή υποστήριξη» στη διαδικασία αυτή.

Ο Πρόεδρος Χριστόφιας είχε προηγουμένως διευκρινίσει ότι:

«Πρωταγωνιστές σ' αυτή τη διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Η διαδικασία διεξάγεται στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, με τον Γενικό Γραμματέα του Διεθνούς Οργανισμού και τους συνεργάτες του να διαδραματίζουν ρόλο υποβοηθητικό. Έχοντας υπόψη τις τραυματικές εμπειρίες που ζήσαμε το 2004, με τη διαδικασία των ασφυκτικών χρονοδιαγραμμάτων και την επιδιαιτησία, έχουμε κάνει ξεκάθαρο στο διεθνή παράγοντα ότι οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων θα συνεχίσουν να είναι οι πρωταγωνιστές στη διαδικασία του διαλόγου. Με αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθεί η επανάληψη λαθών του πρόσφατου παρελθόντος. Επιδιώκουμε λύση από τους Κυπρίους για τους Κυπρίους κι αυτό γίνεται κατανοητό και από το διεθνή παράγοντα».

Ο Πρόεδρος επανέλαβε τη θέση αυτή στην ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 24 Σεπτεμβρίου 2008, κατά την οποία υπογράμμισε ότι: «Οι ίδιοι οι Κύπριοι πρέπει να οικοδομήσουν το κράτος που οραματίζονται για την κοινωνία τους. Ο ρόλος του Γενικού Γραμματέα και της διεθνούς κοινότητας είναι βοηθητικός και υποστηρικτικός». Οποιαδήποτε απόπειρα να επιβληθούν ή να εισαχθούν εξωγενώς εμπνευσμένα και αυτοσχέδια μοντέλα διευθέτησης, είτε, θα απορριφθούν από το λαό της Κύπρου.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Αναζητώντας λύση μέσω διαπραγματεύσεων

Μετά την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο το 1974, η τουρκική πλευρά απαίτησε μία λύση που θα διατηρούσε διαχωρισμένες τις δύο κοινότητες, είτε ως δύο χωριστά κυρίαρχα κράτη είτε ως δύο χωριστά κράτη, συνδεδεμένα σε μία χαλαρή συνομοσπονδία.

Οι δύο κοινότητες συμφώνησαν το 1977 και το 1979 στην επανένωση της Κύπρου σε μία δικοινοτική, ομοσπονδιακή δημοκρατία, οι παράμετροι της οποίας εξελίχθηκαν με την πάροδο των ετών. Για τους Ελληνοκυπρίους, οι οποίοι είχαν σταθερά υποστηρίξει την ιδέα ενός ενιαίου κράτους, η αποδοχή μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας αποτελούσε την έσχατη παραχώρηση και ιστορικό συμβιβασμό στην προσπάθειά τους να τερματιστεί η τουρκική στρατιωτική κατοχή και να επιτευχθεί η επανένωση της Κύπρου.

Όπως τόνισε ο Πρόεδρος Χριστόφιας στην εναρκτήρια δήλωσή του κατά την έναρξη των επίσημων διαπραγματεύσεων στις 3 Σεπτεμβρίου 2008,

«μία λύση στη βάση της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας υπήρξε μία σημαντική παραχώρηση που έγινε από τον Πρόεδρο Μακάριο το 1977 και πρέπει να τύχει της δέουσας αναγνώρισης. Θέλω να είμαι σαφής από την αρχή αυτής της διαδικασίας: με τη συγκεκριμένη παραχώρηση, η ελληνοκυπριακή πλευρά έχει εξαντλήσει τα όριά της και δεν μπορεί να προχωρήσει πέραν αυτών. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή ούτε η συνομοσπονδία ούτε ένας νέος συνεταιρισμός δύο κρατών μέσω 'παρθενογένεσης'. Η ομοσπονδιακή λύση θα είναι ένας συνεταιρισμός των δύο κοινότητων».

Στην ειρηνευτική διαδικασία που ετέθη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ έχουν γίνει από το 1977 προσπάθειες να προσδιοριστεί το πλαίσιο μιας τέτοιας ομοσπονδιακής λύσης. Οι διαπραγματεύσεις έχουν επιδιώξει να συμβιβάσουν τα συμφέροντα και τις ανησυχίες των δύο πλευρών υπό μία κοινή κεντρική κυβέρνηση. Θέματα προσδιορισμού σκοπών και μέσων για την επίτευξη μιας συνολικής ομοσπονδιακής διευθέτησης εξελίχθηκαν σε σοβαρά προβλήματα κυρίως εξαιτίας της αδιαλλαξίας της Τουρκίας - που είναι η κατοχική δύναμη - η οποία κρατά το κλειδί για μία τελική διευθέτηση και πρέπει να πειστεί να υιοθετηθεί μία εποικοδομητική στάση απέναντι στην ειρηνευτική προσπάθεια.

Το ψήφισμα 367 της 12ης Μαρτίου 1975 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ επανενεργοποίησε την αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού

Γραμματέα, η οποία είχε διακοπεί το 1974. Από τότε, έχουν πραγματοποιηθεί περιοδικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Έχουν γίνει συναντήσεις ανωτάτου επιπέδου μεταξύ διαδοχικών προέδρων της Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκοκυπρίων ηγετών, εκ του σύνεγγυς συνομιλίες, προτάσεις για μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, ενώ έχουν παρουσιαστεί διάφορα σχέδια από τον ΟΗΕ και από άλλους ξένους απεσταλμένους. Όλες αυτές οι ενέργειες έχουν αποτύχει να επιλύσουν το κυπριακό πρόβλημα για μια σειρά από λόγους, μεταξύ των οποίων:

- Η αποτυχία να τεθούν σε εφαρμογή τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ
- Η πρόταξη στρατηγικών, οικονομικών και πολιτικών σκοπιμοτήτων τρίτων πλευρών σε βάρος μίας βιώσιμης και λειτουργικής λύσης που να ικανοποιεί τις ανησυχίες του κράτους της Κύπρου και όλων των Κυπρίων
- Η αδιάλλακτη πολιτική διαδοχικών τουρκικών κυβερνήσεων που ισχυρίζονταν ότι το κυπριακό πρόβλημα «επιλύθηκε» το 1974
- Οι πολιτικές συνθήκες στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και η επιμονή Τούρκων ηγετών για την αναγνώριση της ούτω καλούμενης «ΤΔΒΚ»
- Το γεγονός ότι όλες οι σημαντικές παραχωρήσεις κατά την ειρηνευτική διαδικασία έγιναν από την ελληνοκυπριακή πλευρά
- Η παραγνώριση, στις «λύσεις» που προτάθηκαν για το κυπριακό πρόβλημα, του διεθνούς δικαίου, της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και αποφάσεων περιφερειακών και εθνικών δικαστηρίων οι οποίες δημιουργούν δεδικασμένο.

Η απουσία προόδου στην αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα οδήγησε τους ηγέτες της Ομάδας των Οκτώ (G-8) στις 20 Ιουνίου 1999, να προτρέψουν τις δύο πλευρές να εμπλακούν σε συνομιλίες εφ' όλης της ύλης χωρίς προϋποθέσεις και να δεσμευθούν ότι θα διαπραγματευτούν μέχρι να φτάσουν σε κάποια διευθέτηση βασισμένη στον πλήρη σεβασμό των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ και των διεθνών Συνθηκών. Αυτή η πρόταση υποστηρίχθηκε επίσης και από το ψήφισμα 1250 της 29ης Ιουνίου 1999, του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η διαδικασία, αφού πέρασε από διάφορα στάδια, κορυφώθηκε στην πρόταση του ΟΗΕ που έγινε γνωστή ως «Σχέδιο Ανάν», η οποία υποβλήθηκε στις πλευρές για πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 2002 και στη συνέχεια, στην τελική του μορφή («Σχέδιο Ανάν 5»), τον Μάρτιο του 2004.

Θέματα υπό συζήτηση μετά το 1974

Το κυπριακό πρόβλημα είναι από το 1974 πρόβλημα στρατιωτικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής, κατά παραβίαση σχετικών ομόφωνων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Οι διαπραγματεύσεις, ιδιαίτερα μετά τις 16 Ιανουαρίου 2002, στόχευαν σε μία συνολική λύση για την επανένωση της Κύπρου. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, η κυβέρνηση της Κύπρου επιζητούσε μία λύση που θα αντανάκλουσε τα δημοκρατικά πρότυπα, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το διεθνές δίκαιο, τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σχετικές δικαστικές αποφάσεις. Στα υπό συζήτηση θέματα περιλαμβάνονται:

- Η εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας και των συμφωνιών υψηλού επιπέδου που κάνουν λόγο για μία διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία
- Μια νέα μορφή κατανομής εξουσιών υπό μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση με επαρκείς εξουσίες για αποτελεσματική διακυβέρνηση, για διασφάλιση της ενότητας της Δημοκρατίας και για εκπλήρωση των διεθνών και ευρωπαϊκών της υποχρεώσεων
- Η συνέχιση της μίας Δημοκρατίας με μία και μόνη κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και μία και μόνη υπηκοότητα
- Εγγυήσεις για την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της Δημοκρατίας και για τον αποκλεισμό της ένωσής της, συνολικά ή εν μέρει, με οποιαδήποτε άλλη χώρα ή της οποιασδήποτε μορφής διχοτόμησης ή απόσχισης
- Πολιτική ισότητα μεταξύ της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας όπως αυτή καθορίζεται σε σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας
- Εγγυήσεις για την αποτροπή της ξένης παρέμβασης και του μονομερούς δικαιώματος επέμβασης από άλλη χώρα
- Η αποχώρηση ξένων στρατιωτικών δυνάμεων σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ
- Η επιστροφή των εκτοπισμένων ατόμων και ένα σύστημα περιουσιακής αποκατάστασης που να συμμορφώνεται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση και τις σχετικές δικαστικές αποφάσεις

- Το δικαίωμα απόκτησης περιουσίας και εγκατάστασης οπουδήποτε στην Κύπρο χωρίς περιοριστικές ποσοστώσεις βασισμένες σε εθνικά ή θρησκευτικά κριτήρια
- Ο πλήρης σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των Κυπρίων σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση
- Ο επαναπατρισμός των παράνομων εποίκων στην Τουρκία, με εξαίρεση ενός περιορισμένου αριθμού στη βάση ανθρωπιστικών κριτηρίων
- Ο εναρμονισμός οποιασδήποτε διευθέτησης με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ
- Η πλήρης αποστρατιωτικοποίηση του κράτους της Κύπρου.

Διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, 2002-2004

Η περίοδος αυτή σηματοδοτεί την πιο ουσιαστική προσπάθεια στο πλαίσιο της αποστολής καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα για μια συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Όλες οι προγενέστερες προσπάθειες, ιδιαίτερα εκείνες της περιόδου 1999-2000, ναυάγησαν εξαιτίας της τουρκικής απαίτησης για αναγνώριση του παράνομου «κράτους» στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές της Δημοκρατίας.

Οι απευθείας συνομιλίες μεταξύ του Προέδρου Γλαύκου Κληρίδη και του Τουρκοκυπρίου ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς που ξεκίνησαν στις 16 Ιανουαρίου 2002 δεν σημείωσαν ουσιαστική πρόοδο. Σε μία απόπειρα να εξασφαλιστεί η επίτευξη κάποιας συμφωνίας μέχρι τη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ στην Κοπεγχάγη στις 12-13 Δεκεμβρίου 2002, η οποία θα αποφάσιζε για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004, ο Γενικός Γραμματέας Κόφι Ανάν παρουσίασε στις 11 Νοεμβρίου 2002 ένα λεπτομερές σχέδιο για μία συνολική διευθέτηση (Ανάν 1). Με βάση τις αντιδράσεις των δύο πλευρών, το σχέδιο αναθεωρήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2002 (Ανάν 2) και ξανά στις 26 Φεβρουαρίου 2003 (Ανάν 3).

Ο Γενικός Γραμματέας συναντήθηκε με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων στη Χάγη στις 10 και 11 Μαρτίου 2003 για να διακριβώσει εάν ήταν διατεθειμένοι να υποβάλουν την τελευταία πρότασή του (Ανάν 3) σε ξεχωριστά και ταυτόχρονα δημοψηφίσματα. Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της Κύπρου, Τάσσος Παπαδόπουλος, συμφώνησε, εφ' όσον δινόταν στο κυπριακό κοινό ένα πλαίσιο ολοκληρωμένης νομικής και πολιτικής διευθέτησης προς εξέταση και αποτίμηση· η Ελλάδα και η Τουρκία είχαν φτάσει σε συμφωνία για ζωτικά θέματα ασφάλειας· και επιπλέον υπήρχε

επαρκής χρόνος για συζήτηση και δημόσια ενημερωτική εκστρατεία πριν το δημοψήφισμα. Η τουρκική πλευρά απέρριψε την πρόταση του Γενικού Γραμματέα.

Την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2003, πραγματοποιήθηκαν μαζικές διαδηλώσεις Τουρκοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές ενάντια στον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς και στις υποστηριζόμενες από την Αγκυρα πολιτικές του. Η Κυπριακή Δημοκρατία, όπως αναμενόταν, υπέγραψε τη Συνθήκη Προσχώρησης στην ΕΕ στις 16 Απριλίου 2003.

Στις 23 Απριλίου 2003, κάτω από τη διογκούμενη λαϊκή δυσaréσκεια των Τουρκοκυπρίων για την κατάσταση στην κατεχόμενη Κύπρο, η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή ηγεσία υποχρεώθηκαν σε μερική άρση των περιορισμών στη μετακίνηση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, που είχαν επιβάλει από το 1974 κατά μήκος της γραμμής κατάπαυσης του πυρός του ΟΗΕ. Από τότε, χιλιάδες Κύπριοι μεταβαίνουν τακτικά από και προς τις κατεχόμενες περιοχές μέσω της γραμμής κατάπαυσης του πυρός. Επιπλέον, χιλιάδες Τουρκοκύπριοι μεταβαίνουν καθημερινά στις ελεύθερες περιοχές, είτε για να εργαστούν, ή για να κάνουν αιτήσεις για να αποκτήσουν ταξιδιωτικά και άλλα έγγραφα που εκδίδονται από την κυβέρνηση της Κύπρου και για να λάβουν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Οι ειρηνικές αυτές διελεύσεις έχουν καταρρίψει το μύθο που καλλιεργούσε για χρόνια η τουρκική προπαγάνδα ότι οι δύο κοινότητες δεν μπορούν να συμβιώσουν. Αλλά τα μέτρα αυτά δεν αποτελούν υποκατάστατο μιας συνολικής διευθέτησης.

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανυπομονούσε να εκμεταλλευτεί την ετοιμότητα της ελληνοκυπριακής πλευράς να συμμετάσχει σε νέες διαπραγματεύσεις. Με βάση την κοινή συναίνεση που προέκυψε στις συναντήσεις με τον πρωθυπουργό της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στη Ουάσιγκτον τον Ιανουάριο του 2004, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έπεισε τον Γενικό Γραμματέα Κόφι Ανάν να ζητήσει επανάληψη των διαπραγματεύσεων στη Νέα Υόρκη.

Στις 13 Φεβρουαρίου 2004, οι πλευρές συμφώνησαν να αρχίσουν διαπραγματεύσεις στη Λευκωσία για αλλαγές που θα εντάσσονταν στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάν 3. Σε περίπτωση συνεχιζόμενου αδιεξόδου, ακόμη και μετά την ανάμιξη της Ελλάδας και της Τουρκίας στη διαδικασία, ο Γενικός Γραμματέας θα οριστικοποιούσε ένα κείμενο το οποίο στη συνέχεια θα υποβαλλόταν στις δύο κοινότητες στην Κύπρο για ψηφοφορία σε ξεχωριστά και ταυτόχρονα δημοψηφίσματα.

Κάτι τέτοιο αποτελούσε μία σημαντική αλλαγή στην αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ όπως αυτή είχε καθοριστεί

από το 1964. Χωρίς εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας, ο Γενικός Γραμματέας ανέλαβε την αρμοδιότητα του επιδιαιτητή ως προϋπόθεση για την επανάληψη των συνομιλιών. Αποδεχόμενοι αυτή τη ρύθμιση, οι Ελληνοκύπριοι θεώρησαν ότι η Γενική Γραμματεία θα διατηρούσε την αντικειμενικότητα και τη δέσμευσή της στις θεμελιώδεις αρχές του ΟΗΕ. Αποδείχθηκε όμως ότι έκαναν λάθος στην εκτίμησή τους. Μέχρι να αρχίσουν οι συνομιλίες στην Ελβετία στα τέλη Μαρτίου 2004, η Γενική Γραμματεία εξελίχθηκε σε μεροληπτική πλευρά στη διένεξη, προωθώντας τις περισσότερες από τις τουρκικές θέσεις για το κυπριακό πρόβλημα.

Η αλλαγή του ρόλου του Γενικού Γραμματέα, συνοδευόμενη από εξαιρετικά στενά διαπραγματευτικά χρονοδιαγράμματα και από την αδιαλλαξία της Τουρκίας, συνέτειναν ώστε να μη γίνουν σοβαρές διαπραγματεύσεις ούτε στη Λευκωσία ούτε και κατόπιν στο Μπούργκενστοκ της Ελβετίας. Για να εξασφαλιστεί η συναίνεση της Τουρκίας, σχεδόν όλες οι απαιτήσεις της ενσωματώθηκαν αυθαίρετα στα δύο σχέδια (Ανάν 4 και 5) τα οποία παρουσίασε ο Γενικός Γραμματέας. Το Σχέδιο Ανάν 5 παρουσιάστηκε στις δύο πλευρές στις 31 Μαρτίου 2004. Η Τουρκία, οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο ΟΗΕ συμφώνησαν να παραχωρηθεί στην ΕΕ μόνο ο ρόλος του παρατηρητή στις συνομιλίες, ενώ ταυτόχρονα η ΕΕ δεσμεύθηκε ότι θα κάνει αποδεκτές τις αποκλίσεις από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο που περιλαμβάνονταν στο Σχέδιο Ανάν 5. Το σχέδιο του Γενικού Γραμματέα ήταν ένα συνολικό έγγραφο αποτελούμενο από σχεδόν 10.000 σελίδες. Αυτό το περίπλοκο νομικό έγγραφο δεν ήταν διαθέσιμο στο σύνολό του στην ιστοσελίδα του ΟΗΕ παρά μόνο μερικές ώρες πριν από το δημοψήφισμα. Οι Κύπριοι κλήθηκαν να ψηφίσουν για αυτό το έγγραφο στις 24 Απριλίου 2004, μόλις λίγες μέρες πριν από την έναρξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ την 1η Μαΐου.

Τα Δημοψηφίσματα της 24ης Απριλίου 2004 - η ετυμηγορία του Λαού*

Μετά από ζηρό δημόσιο διάλογο, οι Ελληνοκύπριοι ψηφοφόροι απέρριψαν με μεγάλη πλειοψηφία το Σχέδιο Ανάν 5, με ποσοστό 75,8 τοις εκατό έναντι 24,2 τοις εκατό. Αντίθετα, το 64,9 τοις εκατό των Τουρκοκυπρίων ψηφοφόρων αποδέχθηκε το σχέδιο. Πρέπει να σημειωθεί ότι σε εποίκους από την Τουρκία, οι οποίοι δεν είχαν νομικό δικαίωμα ψήφου, επιτράπη να ψηφίσουν.

* Βλ. Claire Palley, *Μια Παταγώδης Αποτυχία των Διεθνών Σχέσεων: Η Αποστολή Καλών Υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, 1999-2004* (Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 2006).

Το «όχι» των Ελληνοκυπρίων δεν ήταν ψήφος ενάντια στην επανένωση ή τη συμφιλίωση. Ήταν η απόρριψη μιας διαδικασίας που οδήγησε σε ένα μεροληπτικό σχέδιο το οποίο θεωρήθηκε επιβλαβές για τα νόμιμα δικαιώματα της ελληνοκυπριακής κοινότητας και για την επιβίωση του ίδιου του κράτους της Κύπρου. Ήταν απόρριψη ενός ατελούς σχεδίου που δεν εξασφάλιζε την πραγματική επανένωση της Κύπρου, των θεσμών, του λαού και της οικονομίας της. Αυτή η αρνητική ψήφος προήλθε από Ελληνοκυπρίους κάθε ηλικίας, φύλου και κομματικής τοποθέτησης.

Η θετική ψήφος των Τουρκοκυπρίων στο σχέδιο είναι εύκολο να ερμηνευθεί. Σήμαινε:

- Απόρριψη των αυταρχικών πολιτικών μεθόδων του Ραούφ Ντενκτάς
- Συνέχιση του παράνομου τουρκοκυπριακού «κράτους»
- Νομιμοποίηση σχεδόν όλων των παράνομων εποίκων από την Τουρκία στην τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία
- Μόνιμη παρουσία στρατευμάτων της Τουρκίας στην Κύπρο
- Δικαίωμα επέμβασης της Τουρκίας στην Κύπρο

Τέλος, η τουρκοκυπριακή ψήφος επηρεάστηκε και από την προσδοκία σημαντικών οικονομικών ωφελειών που θα απέρρεαν από την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, καθώς και της αναμενόμενης οικονομικής βοήθειας από την ελληνοκυπριακή κοινότητα.

Ποικίλοι θεμιτοί λόγοι ερμηνεύουν την αρνητική ελληνοκυπριακή ψήφο, μεταξύ των οποίων:

- Τα αυστηρά διαπραγματευτικά χρονοδιαγράμματα, που δεν άφηναν επαρκή χρόνο για συζήτηση ενός εξαιρετικά περίπλοκου νομικού κειμένου, και οι απειλές που εκφράστηκαν ή υπονοήθηκαν από κάποιους από τους συνομιλητές σε περίπτωση που οι Ελληνοκύπριοι δεν αποδέχονταν το σχέδιο του ΟΗΕ
- Οι σημαντικές αποκλίσεις από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που στερούσαν θεμελιώδη δικαιώματα απ' όλους τους Κυπρίους, τη στιγμή μάλιστα που πολίτες άλλων χωρών-μελών της ΕΕ που θα διέμεναν στην Κύπρο θα απολάμβαναν όλα αυτά τα δικαιώματα που απορρέουν από τη Σύμβαση
- Η διάλυση της διεθνώς αναγνωρισμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και η αντικατάστασή της από μία χαλαρή συνομοσπονδία δύο κατά βάση αυτόνομων κρατών

- Η αμφίβολη λειτουργικότητα του νέου κράτους λόγω των προνοιών για την εκτελεστική, τη νομοθετική και τη δικαστική εξουσία, καθώς και της εκτεταμένης δυνατότητας άσκησης του δικαιώματος της αρνησικυρίας από τη μειοψηφούσα κοινότητα. (Τρίτα μέρη, μη κυπριακά, που δεν θα λογοδοτούσαν στον κυπριακό λαό, θα διέθεταν αποφασιστικής βαρύτητας ψήφους σε ζωτικούς τομείς πολιτικής)
- Η συνομοσπονδιακή φύση του προτεινόμενου συντάγματος που αντανάκλατο στην απουσία ιεραρχίας στη νομοθεσία. (Η ρύθμιση αυτή άνοιγε τον δρόμο για διαμάχες περί δικαιοδοσίας, που θα ενέτειναν τη διχαστική φύση της νέας πολιτικής οντότητας που πρότεινε το σχέδιο)
- Η απουσία επαρκών εγγυήσεων που θα διασφάλιζαν ότι οι δεσμεύσεις που θα αναλάμβαναν τα μέρη, και ιδιαίτερα η Τουρκία, θα τηρούσαν
- Το οικονομικό κόστος της προτεινόμενης διευθέτησης - σύγκλιση, ανοικοδόμηση, περιουσιακές αποζημιώσεις, αποζημιώσεις προς τους εποίκους, νομισματική πολιτική - που θα επωμίζονταν κατά κύριο λόγο οι Ελληνοκύπριοι. (Η Τουρκία, η στρατιωτική εισβολή της οποίας διαίρεσε το νησί, απαλλασσόταν από κάθε οικονομική ευθύνη για τις ενέργειές της στην Κύπρο)
- Ζητήματα ασφάλειας που αφορούσαν τη σταδιακή μείωση και συνεχιζόμενη παρουσία τουρκικών στρατευμάτων με εκτεταμένα δικαιώματα επέμβασης, ακόμη και μετά από ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ. (Η «Ενωμένη» Κύπρος θα εξαιρούνταν από την κοινή ευρωπαϊκή αμυντική πολιτική και θα αποστρατιωτικοποιούνταν πλήρως. Οι προτεινόμενες εγγυήσεις της Τουρκίας παραβίαζαν την υποχρέωση της μη επέμβασης στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών και του σεβασμού της εδαφικής ακεραιότητας όλων των κρατών)
- Ζητήματα προσδιορισμού υπηκοότητας και το γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι έποικοι από την Τουρκία θα παρέμεναν στην Κύπρο
- Παραβιάσεις περιουσιακών δικαιωμάτων που είναι θεμελιώδη δικαιώματα σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση και η ανατροπή σημαντικών αποφάσεων-δεδικασμένων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου
- Η επέκταση των δικαιωμάτων της Βρετανίας στις κυρίαρχες περιοχές των βάσεων της και στα χωρικά ύδατα της Δημοκρατίας
- Η διαγραφή της επικύρωσης από την Κυπριακή Δημοκρατία της Σύμβασης του Μοντρέ του 1936 (η Κύπρος είναι σημαντική εμπορική ναυτιλιακή δύναμη. Το σχέδιο παραχωρούσε επίσης στην Τουρκία δικαιώματα που προσομοίαζαν με βέτο πάνω στην υφαλοκρηπίδα της Κύπρου)

- Η παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης με την άρνηση στους Κυπρίους του δικαιώματος να αποκτούν περιουσία και να ζουν οπουδήποτε επιλέξουν, όπως θα μπορούσαν να κάνουν πολίτες από άλλες χώρες της ΕΕ, χωρίς περιοριστικές ποσοτώσεις βασισμένες στην εθνικότητα και τη θρησκεία.

Τελικά, το σχέδιο απορρίφθηκε διότι κρίθηκε από τη μεγάλη πλειοψηφία των Κυπρίων ότι δεν ήταν το καλύτερο για το κοινό συμφέρον των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Όπως δήλωσε τότε ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος, «ενώ όλες οι απαιτήσεις της Τουρκίας έγιναν δεκτές στην τελική μορφή του σχεδίου την τελευταία μέρα, αγνοήθηκαν βασικές ανησυχίες της ελληνοκυπριακής πλευράς. Όλοι οι εμπλεκόμενοι στις συνομιλίες ανυπομονούσαν να ικανοποιήσουν την Τουρκία και να εξασφαλίσουν το 'ναι' της τουρκοκυπριακής κοινότητας, αγνοώντας το γεγονός ότι και η πολύ μεγαλύτερη ελληνοκυπριακή κοινότητα έπρεπε επίσης να πειστεί να ψηφίσει 'ναι' στο σχέδιο. Έτσι, η διαδικασία αυτή απέτυχε να ικανοποιήσει τις θεμιτές ανησυχίες, ανάγκες και συμφέροντα και των δύο πλευρών».

Η αρνητική έκβαση του δημοψηφίσματος κατέστησε το Σχέδιο Ανάν άκυρο στο σύνολό του.

Η δήθεν απομόνωση των Τουρκοκυπρίων*

Μετά την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν, η Τουρκία εξαπέλυσε μία προπαγανδιστική εκστρατεία με συνθήματα για «άμβλυση», «άρση» ή «τερματισμό» της δήθεν «απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων, και για γεφύρωση της «οικονομικής ανισότητας» μεταξύ των δύο κοινοτήτων στο νησί. Δυστυχώς, αυτό οδήγησε σε εκτεταμένη παραπληροφόρηση, όσον αφορά την κατάσταση στην Κύπρο, και σε κάποιες αμφισβητήσιμες προτάσεις, υπό το πρόσχημα της βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών των Τουρκοκυπρίων. Η Τουρκία μάλιστα έχει επιχειρήσει να παραπλανήσει τη διεθνή κοινότητα ώστε να πιστέψει ότι η κυβέρνηση της Κύπρου ήταν, κατά κάποιον τρόπο, υπεύθυνη για τη δυσμενή θέση των Τουρκοκυπρίων.

Η Τουρκία χρησιμοποίησε αυτή την προσέγγιση για δύο λόγους: για να στρέψει, ενόψει των ευρωπαϊκών της φιλοδοξιών, την προσοχή μακριά από

* Βλ. Μίλτος Μιλιάδου, *Προς μια Ενωμένη Κύπρο: Ο Μύθος της «Απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων*, Τρίτη Έκδοση (Λευκωσία: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, 2010)

τη συνεχιζόμενη στρατιωτική κατοχή σε βάρος της Κύπρου, και για να αναβαθμίσει το παράνομο καθεστώς στις κατεχόμενες περιοχές του νησιού.

Στην ουσία, η Άγκυρα επιδιώκει να εξασφαλίσει για το αποσχιστικό καθεστώς οικονομικές ιδιότητες ανεξάρτητης οντότητας έστω και χωρίς επίσημη αναγνώριση. Κάτι τέτοιο θα επέτρεπε στο παράνομο καθεστώς να υπάρχει χωρίς οποιοδήποτε κίνητρο εκ μέρους της τουρκοκυπριακής κοινότητας για εποικοδομητική συμμετοχή στην ειρηνευτική διαδικασία για την επανένωση του νησιού. Στις προσπάθειές τους να κερδίσουν διεθνή υποστήριξη για την προπαγάνδα τους, οι Τούρκοι ηγέτες έχουν χρησιμοποιήσει, ως κύριο επιχείρημά τους, το παραπλανητικό σύνθημα του «τερματισμού της οικονομικής απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων, ενώ στην πραγματικότητα ο στόχος τους ήταν ανέκαθεν πολιτικός.

Ωστόσο, κάθε ενέργεια που προωθεί την ντε φάκτο αναγνώριση του παράνομου αποσχιστικού καθεστώτος θα ερχόταν σε άμεση παραβίαση του διεθνούς δικαίου και των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, και ειδικότερα των ψηφισμάτων 541 (1983) και 550 (1984). Τέτοιες ενέργειες υπονομεύουν επίσης τις προσπάθειες για επανένωση της χώρας, η οποία είναι η διακηρυγμένη θέση του ΟΗΕ, της ΕΕ, της διεθνούς κοινότητας εν γένει, καθώς και των ίδιων των δύο κυπριακών κοινοτήτων.

Η δυσμενής κατάσταση στην οποία βρίσκεται η τουρκοκυπριακή κοινότητα αποτελεί το άμεσο αποτέλεσμα της επιθετικότητας της Τουρκίας, η οποία διατηρεί την Κύπρο, τον λαό, τους θεσμούς και την οικονομία της διαιρεμένα. Είναι επίσης το αποτέλεσμα της λανθασμένης πολιτικής των Τουρκοκυπρίων ηγετών, οι οποίοι συνεχώς προωθούσαν και εξακολουθούν να προωθούν τα συμφέροντα της Τουρκίας σε βάρος της δικής τους κοινότητας και της Κύπρου συνολικά. Η ούτω καλούμενη «απομόνωση» των Τουρκοκυπρίων είναι κυρίως αποτέλεσμα δικής τους υπαιτιότητας, ένα είδος αυτοτραυματισμού. Ασφαλώς και δεν είναι αποτέλεσμα κάποιας ενέργειας από την πλευρά της κυβέρνησης της Κύπρου, η οποία είναι νομικά κυρίαρχη στο σύνολο της επικράτειας της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και των κατεχόμενων περιοχών, και εκπληρώνει την υποχρέωσή της να προασπίζεται τα κυριαρχικά της δικαιώματα και το Κράτος Δικαίου.

Για να αντιμετωπίσει τη στρατιωτική επιθετικότητα της Τουρκίας, η Κυπριακή Δημοκρατία έλαβε μία σειρά από αμυντικά μέτρα για να διασφαλίσει την ανεξαρτησία, κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και οικονομία της. Ένα από αυτά ήταν η ανακήρυξη όλων των λιμανιών και αεροδρομίων στην τουρκοκρατούμενη περιοχή ως παράνομων. Αυτού του

είδους τα μέτρα καθίστανται αναγκαία, διότι η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο στις περιοχές της Κύπρου που βρίσκονται υπό τουρκικό στρατιωτικό έλεγχο.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η Κυπριακή Δημοκρατία είναι η μόνη νόμιμη και αναγνωρισμένη αρχή με αποκλειστική ευθύνη για εναέριες και θαλάσσιες μεταφορές, εμπόριο, ασφάλεια, προστασία και άλλα παρόμοια θέματα εντός της περιοχής κυριαρχίας της. Παρομοίως, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, το καθεστώς που εγκαταστάθηκε από την Τουρκία στην κατεχόμενη Κύπρο είναι παράνομο και, ως εκ τούτου, όλοι οι ψευδεπίγραφοι θεσμοί, αποφάσεις και έγγραφα του δεν έχουν πολιτική ή νομική ισχύ. Όπως έχουν επιβεβαιώσει τα ευρωπαϊκά δικαστήρια και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, το τουρκοκυπριακό καθεστώς δεν έχει νομική υπόσταση στη διεθνή κοινότητα. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει χαρακτηρίσει το παράνομο αυτό καθεστώς ως «υποτελή τοπική διοίκηση» της Τουρκίας στην κατεχόμενη Κύπρο (βλ. Παράρτημα 2).

Τα δεδομένα δείχνουν ξεκάθαρα ότι η στρατιωτική κατοχή από την Τουρκία έχει πλήξει και θυματοποιήσει, αν και με διαφορετικούς τρόπους, τόσο την ελληνοκυπριακή όσο και την τουρκοκυπριακή κοινότητα στο νησί. Η συνεχιζόμενη κατοχή από την Τουρκία είναι άμεσα υπεύθυνη για την «απομόνωση», όπως και αν αυτή εννοείται, που μπορεί να έχουν υποστεί οι Τουρκοκύπριοι. Στην πραγματικότητα, η Τουρκία εμποδίζει τους Τουρκοκυπρίους να δημιουργήσουν στα μέγιστα των δυνατοτήτων τους και τους αποστειρεί σημαντικά οφέλη και ευκαιρίες που δικαιούνται ως πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ΕΕ.

Η κυβέρνηση της Κύπρου έχει επιδείξει συνεχές ενδιαφέρον για την οικονομική κατάσταση των Τουρκοκυπρίων. Έγινε περισσότερο άυκολο για αυτήν να προσφέρει υπηρεσίες προς τους Τουρκοκυπρίους μετά τη μερική άρση το 2003 των παράνομων περιορισμών που είχαν επιβληθεί από τον τουρκικό στρατό στην ελεύθερη διακίνηση ατόμων διαμέσου της γραμμής κατάπαυσης του πυρός που εκτείνεται κατά μήκος του νησιού και επιτηρείται από τα Ηνωμένα Έθνη από το 1974. Από τότε και μετά, οι Τουρκοκύπριοι έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, σε όλο και μεγαλύτερους αριθμούς, στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές, αποκομίζοντας εισόδημα που εκτιμάται σε περισσότερα των 220 εκατομμυρίων ευρώ μέχρι σήμερα, και να απολαμβάνουν μία μεγάλη ποικιλία από παροχές, μεταξύ των οποίων δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (βλ. Παράρτημα 1).

Μόνο μέσω της επανένωσης της Κύπρου θα μπορούσε να επιτευχθεί νόμιμα και συνολικά η επανένταξη των Τουρκοκυπρίων στη διεθνή κοινότητα και η βελτίωση της πολιτικής και οικονομικής τους πραγματικότητας.

Αποσχιστικές τάσεις, υπό την παραπλανητική παντιέρα του «τερματισμού της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων», καθώς και άλλα σχέδια με πολιτικά κίνητρα που προωθεί η Τουρκία, δεν συνεισφέρουν στην ευημερία της τουρκοκυπριακής κοινότητας ή στην ειρηνευτική διαδικασία.

Αντίθετα, τέτοιες απόψεις στρέφουν την προσοχή μακριά από τη συνεχιζόμενη επιθετικότητα της Τουρκίας σε βάρος της Κύπρου και από την άρνηση της Άγκυρας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι της ΕΕ, μεταξύ των οποίων είναι και το άνοιγμα των λιμένων και αεροδρομίων της σε πλοία και αεροσκάφη που φέρουν την κυπριακή σημαία. Επίσης, ανακόπτουν την πολιτική βούληση της τουρκικής πλευράς, υπονομεύοντας έτσι τις πρωτοβουλίες για αντιμετώπιση του κρίσιμου ζητήματος που είναι, στην προκειμένη περίπτωση, ο τερματισμός της διαίρεσης της Κύπρου. Επιπλέον, συντελούν στην παγίωση της παράνομης κατάστασης που δημιουργήθηκε από την Τουρκία στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και στη διαιώνιση της τλαιπωρίας των Τουρκοκυπρίων. Τέλος, παρακωλύουν τον αγώνα για συμφιλίωση και διαρκή ειρήνη στο νησί και την ευρύτερη περιοχή.

Αναβίωση της ειρηνευτικής διαδικασίας 2005-2006

Αν και η προσπάθεια του ΟΗΕ την περίοδο 2002-2004 δεν οδήγησε στην επίλυση του κυπριακού προβλήματος, το δημοψήφισμα δεν αποτέλεσε και το τέλος της πορείας. Στην πραγματικότητα, το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος για το Σχέδιο Ανάν πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης για την επανένωση και όχι ως πρόσχημα για περαιτέρω διαίρεση. Οι Ελληνοκύπριοι και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν επανειλημμένα αποδείξει ότι παραμένουν δεσμευμένοι σε μία λύση που θα εξασφαλίζει ένα ανθηρό και ασφαλές μέλλον για όλους τους Κυπρίους και θα διασφαλίζει τον σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ανθρώπινες ελευθερίες τους εντός της ΕΕ.

Πολλοί στη διεθνή κοινότητα αγνοούσαν τις λεπτομέρειες των προνοιών του απορριφθέντος Σχεδίου Ανάν και τις επιπτώσεις του για το μέλλον του κράτους της Κύπρου και των πολιτών του. Δεν αποτέλεσε, επομένως, έκπληξη ότι εξέφρασαν απογοήτευση με την έκβαση του δημοψηφίσματος. Αυτό που ήταν πραγματικά λυπηρό και απογοητευτικό ήταν το γεγονός ότι

το σχέδιο που υποβλήθηκε στο λαό δεν άφηνε περιθώριο για αποδοχή του και από τις δύο κοινότητες. Ενώ οι άλλες πλευρές επιθυμούσαν απλώς μια οποιαδήποτε λύση ή ένα βιαστικό κλείσιμο του κυπριακού προβλήματος το συντομότερο δυνατόν, οι Ελληνοκύπριοι συνεχίζουν να επιμένουν στην επιδίωξη μιας συνολικής, λειτουργικής και βιώσιμης διευθέτησης.

Για να αντέξει μία λύση στη δοκιμασία του χρόνου, πρέπει να θεωρείται δίκαιη από τους ανθρώπους που θα κληθούν να ζήσουν με αυτήν. Έτσι, καμία λύση δεν μπορεί να επιτύχει εάν δεν αντιμετωπίζει τις θεμιτές ανησυχίες που εμπόδισαν τους Ελληνοκυπρίους να εγκρίνουν το Σχέδιο Ανάν το 2004. Το γεγονός ότι η Κύπρος είναι ένα μικρό και αδύναμο κράτος καθιστά ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη να απολαμβάνουν όλοι οι Κύπριοι τα θεμελιώδη δικαιώματα που απολαμβάνουν όλοι οι πολίτες άλλων χωρών της ΕΕ σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και να μην υπάρχουν διακρίσεις βασισμένες στην εθνικότητα ή τη θρησκεία.

Για να δοθεί νέα ώθηση στην ειρηνευτική διαδικασία, ο Πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος αντάλλαξε απόψεις με τον Γενικό Γραμματέα στη Νέα Υόρκη στις 16 Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την προετοιμασία μιας νέας διπλωματικής προσπάθειας του ΟΗΕ για την Κύπρο. Ο Γενικός Γραμματέας συναντήθηκε επίσης με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στις 31 Οκτωβρίου. Στην αναφορά του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 20 Νοεμβρίου 2005, ο Γενικός Γραμματέας επισήμανε ότι τόσο οι δύο ηγέτες όσο και πολλές χώρες τον παρότρυναν να εξετάσει το ενδεχόμενο επανάληψης των συνομιλιών στο πλαίσιο της αποστολής καλών υπηρεσιών που έχει αναλάβει.

Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος στη συνέχεια συναντήθηκε με τον Γενικό Γραμματέα στο Παρίσι στις 28 Φεβρουαρίου 2006, με τον οποίο επανεκτίμησαν την κατάσταση στην Κύπρο και εξέτασαν τρόπους για επαναπροώθηση της διαδικασίας που θα οδηγήσει στην επανένωση του νησιού. Συμφώνησαν επίσης ότι η επανάληψη της διαπραγματευτικής διαδικασίας στο πλαίσιο των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα πρέπει να γίνει στον κατάλληλο χρόνο και να βασίζεται σε προσεκτική προετοιμασία.

Η Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006

Αυτές οι εξελίξεις έδωσαν νέα ώθηση για την επανάληψη της ειρηνευτικής διαδικασίας στην Κύπρο. Στις 3 Ιουλίου, ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ταλάτ συναντήθηκαν στο περιθώριο μιας

συνεδρίασης της Επιτροπής Αγνοουμένων, παρόντος του Ειδικού Αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στην Κύπρο. Επιπρόσθετα, ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ για Πολιτικές Υποθέσεις, Ιμπραχίμ Γκαμπάρι, επισκέφθηκε την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο κατά την περίοδο 3-9 Ιουλίου. Μετά από κοινή συνάντηση στις 8 Ιουλίου με τον Πρόεδρο Παπαδόπουλο και τον κύριο Ταλάτ, ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας παρουσίασε την ακόλουθη «Δέσμη Αρχών», στην οποία είχαν συμφωνήσει οι δύο πλευρές:

- «1. Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου με βάση μία διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας.
2. Αναγνώριση του γεγονότος ότι το στάτους κβο είναι απαράδεκτο και η παράτασή του θα είχε αρνητικές επιπτώσεις για τους Τουρκοκύπριους και τους Ελληνοκύπριους.
3. Δέσμευση στη θέση ότι μία συνολική διευθέτηση είναι επιθυμητή, καθώς και εφικτή, και δεν θα πρέπει να καθυστερήσει περαιτέρω.
4. Συμφωνία για άμεση έναρξη διαδικασίας, η οποία θα διαλαμβάνει δικοινοτική συζήτηση θεμάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού και, ταυτόχρονα, εκείνων που αφορούν θέματα ουσίας, και τα δύο εκ των οποίων θα συμβάλουν σε μια συνολική διευθέτηση.
5. Δέσμευση να διασφαλιστεί ότι θα επικρατήσει 'κατάλληλη ατμόσφαιρα' για να είναι η διαδικασία αυτή επιτυχής. Σε αυτό το πλαίσιο, τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης είναι απαραίτητα, τόσο για βελτίωση της ατμόσφαιρας όσο και για βελτίωση της ζωής όλων των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων. Επίσης, σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να τεθεί τέρμα στο ούτω καλούμενο 'παιχνίδι επίρριψης ευθυνών'».

Επιπρόσθετα, οι δύο ηγέτες αποφάσισαν ότι θα αρχίσουν τις εργασίες τους οι Τεχνικές Επιτροπές για ζητήματα που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή, υπό τον όρο ότι, ταυτόχρονα, θα έχουν ανταλλάξει έναν κατάλογο θεμάτων ουσιαστικού χαρακτήρα, που θα αποτελούσαν αντικείμενο μελέτης από εξειδικευμένες δικοινοτικές ομάδες εργασίας και θα οριστικοποιούνταν από τους ηγέτες.

Η Συμφωνία της 8ης Ιουλίου επαναβεβαίωσε τη δέσμευση της κυβέρνησης της Κύπρου στον στόχο της επανένωσης του νησιού στη βάση μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Στις 29 Αυγούστου 2006, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ζήτησε την εφαρμογή της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση και εξέφρασε την υποστήριξή του προς τις συνεχιζόμενες προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα για την επίτευξη μιας συνολικής διευθέτησης στην Κύπρο.

Για να διευκολύνει τη διαδικασία, στις 15 Νοεμβρίου 2006 ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας για Πολιτικές Υποθέσεις υπέβαλε προτάσεις για την εφαρμογή της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου. Δυστυχώς, δυσκολίες εμφανίστηκαν από την προπαρασκευαστική ακόμη φάση, καθώς η τουρκική πλευρά αμφισβήτησε τα θεμελιώδη στοιχεία της συμφωνίας. Σε επιστολή του προς τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ τον Απρίλιο του 2007, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης επιδίωξε να αναθεωρήσει το συμφωνηθέν πλαίσιο της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου.

Στην ομιλία του προς τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 26 Σεπτεμβρίου, ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος επισήμανε ότι το στάτους κβο της ξένης στρατιωτικής κατοχής και της βίαιης διαίρεσης του νησιού δεν πρέπει να συνεχιστεί, ο πρόεδρος έκανε έκκληση για μία «εποικοδομητική και με το βλέμμα στο μέλλον διαδικασία» που θα φέρει απτά αποτελέσματα και μία συνολική λύση. Συζήτησε επίσης στις 23 Σεπτεμβρίου στη Νέα Υόρκη με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Μπαν Γκι-μουν για την ανάγκη επίστευσης της ειρηνευτικής διαδικασίας του ΟΗΕ.

Για την κυβέρνηση της Κύπρου καθώς και για τα Ηνωμένα Έθνη, η διαδικασία της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου κατέστη η μόνη διαθέσιμη οδός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μία κοινά αποδεκτή λύση. Ωστόσο, η εφαρμογή της υπονομεύθηκε από τις υπεκφυγές της τουρκικής πλευράς.

Στις 8 Μαρτίου 2007, η κυπριακή κυβέρνηση κατεδάφισε το οδόφραγμα της οδού Λήδρας στη Λευκωσία, σε μια προσπάθεια να διευκολύνει το άνοιγμα των οκτώ σημείων διέλευσης κατά μήκος της γραμμής κατάπαυσης του πυρός του ΟΗΕ, τα οποία η κυβέρνηση είχε προτείνει να ανοίξουν από το 2005.

Στις 3 Απριλίου 2008, άνοιξε η δίοδος της οδού Λήδρας σε μία προσπάθεια διευκόλυνσης της διακίνησης μεταξύ των ελεγχόμενων από την κυπριακή κυβέρνηση περιοχών και των περιοχών που κατέχονται από τα τουρκικά στρατεύματα. Ακολούθησε η έναρξη των κατασκευαστικών έργων, στις 29 Μαρτίου 2010, για το άνοιγμα του οδοφράγματος Κάτω Πύργου-Λιμνίτη που ενώνει την απομακρυσμένη περιοχή Πύργου με την Λευκωσία, μέσω της νεκρής ζώνης.

Νέες πρωτοβουλίες το 2008 αποφέρουν αποτελέσματα

Παρά την οπισθοδρόμηση που προκλήθηκε από την άρνηση της Τουρκίας να εφαρμοστεί η Συμφωνία της 8ης Ιουλίου, ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της Δημοκρατίας Δημήτρης Χριστόφιας επιδίωξε, αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του στις 28 Φεβρουαρίου 2008, να συναντηθεί με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, σε μία ακόμη προσπάθεια να ξεπεραστεί το αδιέξοδο και να τεθεί σε κίνηση κάποια διαδικασία που θα οδηγούσε σε απευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Ξεκίνησε επίσης μία παγκόσμια εκστρατεία επανενεργοποίησης της διεθνούς κοινότητας προς την κατεύθυνση μίας νέας ειρηνευτικής διαδικασίας, στην οποία οι δύο κοινότητες θα διαδραμάτιζαν τον κύριο ρόλο.

Στην ομιλία του κατά την τελετή εγκαθίδρυσής του, ο Πρόεδρος Χριστόφιας δεσμεύθηκε ότι η λύση του κυπριακού προβλήματος θα αποτελούσε την πρώτη προτεραιότητα της κυβέρνησής του, και ότι θα αναλάμβανε εντατικές πρωτοβουλίες στο εσωτερικό και στο εξωτερικό προς αυτόν τον στόχο. Είπε επίσης ότι:

«Αφετηριακό σημείο για τη διάρρηξη του αδιεξόδου και για τη δημιουργία των προϋποθέσεων για συνολική διαπραγμάτευση στο Κυπριακό, είναι η υλοποίηση της Συμφωνίας της 8ης του Ιούλη, η οποία υιοθετείται και υποστηρίζεται από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας».

Στην πρώτη τους συνάντηση, στις 21 Μαρτίου 2008, ο Πρόεδρος Χριστόφιας και ο κύριος Ταλάτ αποφάσισαν να προχωρήσουν στη σύσταση μιας σειράς Ομάδων Εργασίας και Τεχνικών Επιτροπών, καθώς και στον ορισμό των σχετικών θεμάτων με τα οποία αυτές θα ασχολούνταν. Αποφάσισαν επίσης να συναντηθούν και πάλι μετά από διάστημα τριών μηνών για να αποτιμήσουν το έργο των Ομάδων Εργασίας και των Τεχνικών Επιτροπών, με την προοπτική να ξεκινήσουν πλήρεις διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ. Επιπρόσθετα, συμφώνησαν στο άνοιγμα του σημείου διέλευσης της οδού Λήδρας.

Μετά από ενημέρωση από τον Αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα για Πολιτικές Υποθέσεις, Λυν Πάσκο, που είχε επισκεφθεί την Κύπρο στις αρχές του μήνα, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εξέδωσε ανακοίνωση στις 17 Απριλίου 2008. Το Συμβούλιο χαιρέτισε αυτές τις εξελίξεις και εξέφρασε την ελπίδα ότι θα επέφεραν αποτελέσματα και ότι θα προετοίμαζαν το έδαφος για την έναρξη ολοκληρωμένων διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα της αποστολής καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα. Η ανακοίνωση επαναβεβαίωνε την υποστήριξη του

Συμβουλίου Ασφαλείας στην επανένωση της Κύπρου στη βάση μιας δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας και της πολιτικής ισότητας, όπως αυτά καθορίστηκαν από σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου. Καλωσόριζε επίσης την προθυμία του Γενικού Γραμματέα να βοηθήσει τα μέρη στην Κύπρο και την πρόθεσή του να διορίσει, μετά την ολοκλήρωση μιας προπαρασκευαστικής περιόδου και με βάση την πρόοδο που θα σημειωνόταν, έναν ειδικό σύμβουλο που θα διευκόλυνε την πορεία προς μία συνολική διευθέτηση.

Στο μεταξύ, έξι Ομάδες Εργασίας και επτά Τεχνικές Επιτροπές άρχισαν να εργάζονται στις 22 Απριλίου με στόχο να σημειώσουν την απαιτούμενη πρόοδο που θα επέτρεπε στους δύο ηγέτες να προχωρήσουν σε πλήρεις διαπραγματεύσεις. Έχοντας αυτό υπόψη του, ο Πρόεδρος Χριστόφιας πρότεινε μία δεύτερη συνάντηση με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 23 Μαΐου 2008.

Κατά τη συνάντηση αυτή, υπό την παρουσία του νέου Ειδικού Αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα στην Κύπρο, κυρίου Ταγιέ-Μπρουκ Ζεριχούν, οι δύο ηγέτες «Επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για μία διζωνική, δικαιοδική Ομοσπονδία με πολιτική ισότητα όπως ορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αυτός ο συνεταιρισμός θα έχει μίαν Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση με μίαν και μόνη διεθνή προσωπικότητα...». Συμφώνησαν επίσης για μια νέα συνάντηση όπου θα γινόταν αποτίμηση της προόδου και της εναρμόνισής της με την προκαθορισμένη βάση. Συμφώνησαν να προηγηθεί συνάντηση εκπροσώπων τους για αποτίμηση του έργου των Τεχνικών Επιτροπών και αποφάσισαν να επιδιώξουν το άνοιγμα περισσότερων σημείων διέλευσης και να εξετάσουν την υιοθέτηση μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης.

Στις 5 Ιουνίου 2008, ο Πρόεδρος Χριστόφιας συναντήθηκε στο Λονδίνο με τον Βρετανό Πρωθυπουργό Γκόρντον Μπράουν, με τον οποίο συζήτησε το κυπριακό πρόβλημα. Οι δύο ηγέτες υπέγραψαν Μνημόνιο Συναντίληψης, στο οποίο δηλωνόταν η αμοιβαία τους επιθυμία για λύση του προβλήματος της Κύπρου, βασισμένη στις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου και στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Επιπλέον, στο Μνημόνιο το Ηνωμένο Βασίλειο επαναλαμβάνει τη δέσμευσή του στις υποχρεώσεις του ως Εγγυήτριας Δύναμης της Κυπριακής Δημοκρατίας, επισημαίνοντας ότι «δεν θα υποστηρίξει καμία κίνηση που οδηγεί προς τη διχοτόμηση του νησιού ή την αναγνώριση ή την αναβάθμιση οιασδήποτε ξεχωριστής πολιτικής οντότητας στο νησί».

Ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ για Πολιτικές Υποθέσεις Λυν Πάσκο συναντήθηκε ξεχωριστά στην Κύπρο με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων στις 17 Ιουνίου 2008. Ο Πρόεδρος Χριστόφιας επανέλαβε τη δέσμευσή του να εργαστεί προς μία λύση στο κυπριακό πρόβλημα. Τόνισε ότι «ο στόχος πρέπει να είναι η μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας σε μία ενωμένη, διζωνική, δικαιοδική Ομοσπονδιακή Κυπριακή Δημοκρατία, με μία και μόνη κυριαρχία, μία ιθαγένεια και μία διεθνή προσωπικότητα», προσθέτοντας ότι «αυτές οι θέσεις απορρέουν επίσης από τις θέσεις πάνω στις οποίες συμφώνησε η τουρκοκυπριακή κοινότητα». Ο κύριος Πάσκο επισήμανε ότι «οι δύο ηγέτες είναι βαθιά δεσμευμένοι στην προώθηση και τελικά στη λύση του κυπριακού προβλήματος και στον στόχο μίας ενωμένης Κύπρου». Στις 20 Ιουνίου 2008, οι εκπρόσωποι του προέδρου της Κύπρου και του Τουρκοκυπρίου ηγέτη ανακοίνωσαν μία σειρά από κοινώς αποδεκτά μέτρα σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά, την οδική ασφάλεια, την υγεία και το περιβάλλον.

Στο μεταξύ, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ καλωσόρισε τη συμφωνία της 21ης Μαρτίου και την Κοινή Δήλωση της 23ης Μαΐου 2008. Οι εξελίξεις αυτές, ανέφερε το Συμβούλιο, «έχουν φανερώσει μία ανανεωμένη πολιτική προθυμία για υποστήριξη και πλήρη συμμετοχή με καλή πίστη στις προσπάθειες του ΟΗΕ, έχουν επαναβεβαιώσει τη δέσμευση των ηγετών σε μία δικαιοδική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως περιγράφεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, και στην περαιτέρω εξέταση πολιτικών και στρατιωτικών μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης».

Ο Πρόεδρος Χριστόφιας και ο κύριος Ταλάτ συναντήθηκαν ξανά την 1η Ιουλίου 2008 και εξέδωσαν την ακόλουθη κοινή δήλωση:

«Οι δύο Ηγέτες συναντήθηκαν σήμερα μέσα σε θετική ατμόσφαιρα και πνεύμα συνεργασίας.

Προέβησαν σε μια πρώτη ανασκόπηση των εργασιών των Τεχνικών Επιτροπών και των Ομάδων Εργασίας.

Συζήτησαν τα θέματα της μίας και μόνης κυριαρχίας και ιθαγένειας, για τα οποία έχουν κατ' αρχήν συμφωνήσει. Συμφώνησαν να συζητήσουν τις λεπτομέρειες της εφαρμογής τους κατά τις απευθείας διαπραγματεύσεις.

Συμφώνησαν να συναντηθούν την 25η Ιουλίου για να προβούν σε τελική ανασκόπηση των Ομάδων Εργασίας και των Τεχνικών Επιτροπών».

Στις 16 Ιουλίου 2008, ο Πρόεδρος Χριστόφιας επανέλαβε ότι «αμετάθετος στόχος μας είναι να πετύχουμε λύση η οποία να τερματίζει την κατοχή και τον εποικισμό και να επανενώνει τον τόπο μας». Τόνισε ότι «επιδιώκουμε λύση που να επιτρέπει στους πραγματικούς αφέντες του τόπου μας, στους Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους, να συμβιώνουν σε συνθήκες μόνιμης ειρήνης, συνεργασίας και ασφάλειας και μαζί να οικοδομούν το μέλλον τους». Ο πρόεδρος εξήγησε επίσης ότι η σύσταση των Ομάδων Εργασίας και των Τεχνικών Επιτροπών και η έναρξη των εργασιών τους που συμφωνήθηκε με τους Τουρκοκυπρίους για να ανοίξει ο δρόμος για συνολικές διαπραγματεύσεις, «ουσιαστικά αποτελεί υλοποίηση της συμφωνίας της 8ης Ιουλίου 2006».

Ο Πρόεδρος Χριστόφιας συζήτησε τις εξελίξεις του κυπριακού προβλήματος σε συνάντησή του με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Μπαν Γκι-μουν στο Παρίσι, στις 13 Ιουλίου 2008, κατά την οποία ο Γενικός Γραμματέας διαβεβαίωσε τον Κύπριο ηγέτη για την πρόθεση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών να επιδιώξει λύση στο κυπριακό πρόβλημα μέσω συνομιλιών μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Ο πρόεδρος δήλωσε ότι οι δύο άνδρες επιβεβαίωσαν ότι οι ίδιοι οι Κύπριοι θα έχουν τον έλεγχο της διαδικασίας και ότι ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών θα είναι να διευκολύνει τις κατάλληλες συνθήκες για τις συνομιλίες. Ο πρόεδρος δήλωσε ότι «Έχουμε τονίσει την ετοιμότητά μας να εργαστούμε σκληρά με υπομονή και επιμονή, πάντα βεβαίως υπερασπιζόμενοι αρχές που έχουν καθοριστεί και από τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών» για μια λύση στο κυπριακό πρόβλημα.

Στο μεταξύ, ο Γενικός Γραμματέας ενημέρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας για την πρόθεσή του να ορίσει, από τις 14 Ιουλίου 2008, τον πρώην Αυστραλό υπουργό Εξωτερικών Αλεξάντερ Ντάουνερ ως Ειδικό Σύμβουλό του για την Κύπρο με το βαθμό του Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα.

Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε ο Πρόεδρος Χριστόφιας άρχισαν να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα και να κερδίζουν υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων της ΕΕ και των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η Ουάσιγκτον, για παράδειγμα, απέστειλε τον αναπληρωτή υπουργό Εξωτερικών για Ευρωπαϊκές και Ευρασιατικές Υποθέσεις στην Κύπρο «για να εκφράσει την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών στις προσπάθειες των δύο ηγετών», όπως είπε στο τέλος της επίσκεψής του στις 7 Ιουλίου, προσθέτοντας ότι: «Οι Ηνωμένες

Πολιτείες επιθυμούν να δουν ένα επανενωμένο νησί. Υποστηρίζουμε μία διζωνική, δικινοτική ομοσπονδία. Ένα κράτος, μία ιθαγένεια, μία αδιαίρετη χώρα».

Πλήρεις απευθείας διαπραγματεύσεις

Στις 25 Ιουλίου ο Πρόεδρος Χριστόφιας και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ταλάτ ανασκόπησαν το έργο των Τεχνικών Επιτροπών και των Ομάδων Εργασίας. Με βάση την πρόοδο που σημειώθηκε καθώς και την αποσαφήνιση της βάσης της λύσης που επιτεύχθηκε κατά τις συναντήσεις τους, αποφάσισαν «να αρχίσουν απευθείας διαπραγματεύσεις στις 3 Σεπτεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της αποστολής των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών».

Το κοινό ανακοινωθέν για το αποτέλεσμα της συνάντησης έχει ως εξής:

«Οι ηγέτες προέβησαν σήμερα στην τελική ανασκόπηση των εργασιών των Ομάδων Εργασίας και των Τεχνικών Επιτροπών. Σημείωσαν τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί και συνεχάρησαν τα μέλη των Ομάδων και των Επιτροπών για τις προσπάθειές τους.

Έχοντας προβεί στην τελική τους ανασκόπηση, οι ηγέτες αποφάσισαν να αρχίσουν απευθείας διαπραγματεύσεις στις 3 Σεπτεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της αποστολής των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Ο στόχος των απευθείας διαπραγματεύσεων είναι η επίτευξη αμοιβαία αποδεκτής λύσης του κυπριακού προβλήματος, η οποία θα διασφαλίζει τα θεμελιώδη και νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Η συμφωνημένη λύση θα τεθεί σε ταυτόχρονα, χωριστά δημοψηφίσματα.

Όσον αφορά τις Τεχνικές Επιτροπές, οι ηγέτες ενέκριναν σήμερα δεκαέξι επιπλέον μέτρα στους τομείς του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, της διαχείρισης κρίσεων, του εγκλήματος και της εγκληματικότητας και έδωσαν οδηγίες για την άμεση και πλήρη εφαρμογή τους.

Ως ένδειξη της αναβαθμισμένης τους εμπλοκής, οι ηγέτες αποφάσισαν τη σύσταση ασφαλούς απευθείας τηλεφωνικής γραμμής για τη διευκόλυνση της μεταξύ τους επαφής.

Οι ηγέτες καλωσορίζουν τον διορισμό του κυρίου Αλεξάντερ Ντάουνερ ως Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα για το

Κυπριακό, και προσβλέπουν σε συνεργασία μαζί του και με την ομάδα των Ηνωμένων Εθνών κατά την επόμενη περίοδο.

Έδωσαν επίσης οδηγίες στους Εκπροσώπους τους να ασχοληθούν με τη διάνοιξη του οδοφράγματος του Λιμνίτη και άλλων οδοφραγμάτων».

Η έναρξη συνολικών διαπραγματεύσεων για το ζήτημα της Κύπρου από τις δύο κυπριακές κοινότητες χαιρετίστηκε θερμά από τη διεθνή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων του ΟΗΕ, των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, και της ΕΕ.

Ο κ. Ντάουνερ αποκάλυψε την έναρξη των συνομιλιών «ιστορική ημέρα για την Κύπρο, μια πολύ σημαντική ημέρα για την Κύπρο», προσθέτοντας ότι «μία διευθέτηση θα αποτελέσει έμπνευση για έναν ταραχώδη κόσμο». Επισημαίνοντας ότι πιθανόν να υπάρξουν δυσκολίες και προκλήσεις στην πορεία των συνομιλιών, ο κύριος Ντάουνερ τόνισε ότι «το πρόβλημα της Κύπρου δεν είναι αζεπέραστο και οι διαπραγματεύσεις που ξεκινάτε σήμερα μπορούν, και πρέπει, να έχουν επιτυχή έκβαση». Υποσχέθηκε σταθερή υποστήριξη από την πλευρά των Ηνωμένων Εθνών, ενώ υπογράμμισε στους δύο ηγέτες ότι:

«Σε εσάς ανήκει αυτή η διαδικασία, και, κατά συνέπεια, η συνεχιζόμενη ηγετική σας ικανότητα είναι το ζωτικό στοιχείο για την επιτυχία της. Στο πλαίσιο αυτό, θα αποδειχθεί, τελικά, κρίσιμο να αποκτήσουν οι Κύπριοι την πεποίθηση ότι η επανένωση του νησιού θα συντελέσει στην μεγαλύτερη ευτυχία και ευημερία όλων των Κυπρίων».

Εκφράζοντας την ελπίδα ότι οι δύο κυπριακές κοινότητες θα αφήσουν πίσω τους τις διαμάχες του παρελθόντος, ο Πρόεδρος Χριστόφιας τόνισε ότι: «Έχει έλθει ο καιρός για να δοθεί τέλος στο από μακρού υφιστάμενο κυπριακό πρόβλημα και για να δοθεί στον κυπριακό λαό το καλύτερο μέλλον που του αξίζει». Κάλεσε τον Τουρκοκύπριο ηγέτη «να αναλάβουμε κοινή δράση και να ανταποκριθούμε στο κάλεσμα της ιστορίας. Να υλοποιήσουμε το όραμα μιας επανενωμένης πατρίδας που θα ανήκει στο λαό της, στο λαό της Κύπρου, ο οποίος θα είναι ικανός και πρόθυμος να αποφασίσει ο ίδιος για τη μοίρα του, χωρίς τρίτα μέρη και ούτω καλούμενους κηδεμόνες των κοινοτήτων μας». Επίσης, επανέλαβε ότι «Οι βάσεις για μια συμφωνία περιγράφονται στις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979, οι οποίες προβλέπουν τη μετεξέλιξη του ενιαίου κράτους σε ένα ομόσπονδο κράτος». Επισημάνε κατόπιν ότι οι δύο πλευρές θα πρέπει να διαφυλάξουν τις βασικές αρχές, με βάση τις οποίες προωθήθηκε η διαδικασία μέχρι εκείνο το σημείο, και να επιμείνουν

σταθερά στη συμφωνηθείσα κοινή βάση για λύση, η οποία επαναβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση των δύο ηγετών, δηλαδή της «διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα, όπως περιγράφεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, με μία και μόνη κυριαρχία, ιθαγένεια και διεθνή προσωπικότητα». Με δεδομένο ότι η Κύπρος είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο πρόεδρος είπε ότι «η λύση πρέπει να σέβεται και εφαρμόζει τις αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση».

Σοβαρές ανησυχίες ανέκυψαν από κάποια σχόλια που έγιναν από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη στην έναρξη των συνομιλιών, τα οποία επαναλάμβαναν αδιάλλακτες τουρκικές θέσεις, όπως την αξίωση να διατηρηθούν εγγυήσεις και δικαιώματα επέμβασης από την Τουρκία στην Κύπρο. Επιπρόσθετα, αντί να θεωρηθεί η ομοσπονδιακή λύση ως «συνεταιρισμός των δύο κοινοτήτων», έγινε αναφορά σε έναν «νέο συνεταιρισμό» δύο κρατών, διατύπωση που υπονοεί μια «συνομοσπονδιακή» ρύθμιση και απομακρύνεται από τη συμφωνηθείσα ομοσπονδιακή βάση για τη λύση του προβλήματος. Η απουσία αναφοράς του κυρίου Ταλάτ στις συμφωνηθείσες αρχές που θα καθοδηγούσαν την ειρηνευτική διαδικασία και θα αποτελούσαν τη βάση για τη διευθέτηση -όπως οι έννοιες ομοσπονδία, ψηφίσματα του ΟΗΕ, μία και μοναδική κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα για την ενωμένη Κύπρο - ήγειραν περαιτέρω ερωτήματα όσον αφορά τις πραγματικές προθέσεις της τουρκικής πλευράς σε σχέση με τη λύση που εκείνη θα επιδίωκε στις επερχόμενες διαπραγματεύσεις. Παρόμοιες ανησυχίες προκλήθηκαν από τα κατοπινά σχόλια του Τουρκοκυπρίου ηγέτη που έκαναν λόγο για ξεχωριστό «δικαίωμα αυτοδιάθεσης» για την τουρκοκυπριακή κοινότητα στο πλαίσιο μίας διευθέτησης.

Μια τέτοια στάση, καθώς και οι αδιάλλακτες δηλώσεις από ηγέτες της Τουρκίας σε σχέση με την Κύπρο, έριξαν κάποια σκοτεινή σκιά στις διαπραγματεύσεις. Κινούνται σε αντίθετη κατεύθυνση από το θετικό, εποικοδομητικό, συναινετικό και διαλλακτικό πνεύμα που έφερε σ' αυτή τη νέα προσπάθεια ο πρόεδρος της Κύπρου και η ελληνοκυπριακή πλευρά, πνεύμα το οποίο είναι αναγκαίο για την επιτυχία της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Στο μεταξύ, ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών Μπαν Γκι – μουν πραγματοποίησε τριήμερη επίσκεψη στην Κύπρο στις 31 Ιανουαρίου 2010, και είχε συναντήσεις με τον Πρόεδρο Χριστόφια και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Όπως δήλωσε, στόχος της επίσκεψής του ήταν να δείξει την προσωπική του υποστήριξη στις

συνομιλίες που διεξάγονται από τους Κυπρίους για επανένωση της χώρας και να υπογραμμίσει το ενδιαφέρον του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τις συνομιλίες.

Ο Γενικός Γραμματέας υπογράμμισε ότι «η διαδικασία αυτή ανήκει στην Κύπρο. Τα Ηνωμένα Έθνη βρίσκονται εδώ με πρόσκληση των δύο πλευρών για να βοηθήσουν. Η μοίρα σας βρίσκεται στα χέρια σας. Έχετε αναλάβει την ευθύνη να βρείτε μία λύση. Εσείς είστε αυτοί που οδηγείτε τη διαδικασία και αυτοί που θα ωφεληθούν από τα σημαντικά οφέλη και ευκαιρίες που θα φέρει στο νησί η λύση.»

Μετά από χωριστές συναντήσεις με τον Πρόεδρο Χριστόφια και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στις 1 Φεβρουαρίου 2010, ο Γενικός Γραμματέας διάβασε σε κοινή δημοσιογραφική διάσκεψη κοινή δήλωση εκ μέρους των δύο ηγετών, στην οποία τονίζεται ότι έχουν εργαστεί στη βάση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης ότι «τίποτε δεν είναι συμφωνημένο μέχρι να συμφωνηθούν όλα». Στην κοινή δήλωση οι δύο ηγέτες προσθέτουν: «Έχει ήδη επιτευχθεί καλή σύγκλιση σε ορισμένα Κεφάλαια. Για τα υπόλοιπα είμαστε αποφασισμένοι να εργαστούμε σκληρά για να επιτύχουμε την επιθυμητή πρόοδο.»

....

«Εκφράζουμε την ισχυρή μας δέσμευση να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε επί αυτού και επί των υπολοίπων κεφαλαίων. Εκφράζουμε την πεποίθησή μας ότι με καλή θέληση και αποφασιστικότητα μπορούμε να πετύχουμε μια λύση στο συντομότερο δυνατό χρόνο.»

Η τελευταία συνάντηση του Προέδρου Χριστόφια με τον κ. Ταλάτ πραγματοποιήθηκε στις 30 Μαρτίου 2010, μετά την οποία διαβάστηκε κοινό ανακοινωθέν, στο οποίο αναφέρεται ότι οι δύο ηγέτες είναι ενθαρρυσμένοι από την αξιοπρόσεκτη πρόοδο που επιτεύχθηκε στα κεφάλαια της διακυβέρνησης και του διαμερισμού των εξουσιών, των ευρωπαϊκών θεμάτων και της οικονομίας. Επίσης εξέφρασαν την πεποίθησή τους ότι με επιμονή μπορεί να επιτευχθεί μια συνολική λύση. Οι συνομιλίες επαναλήφθηκαν στις 26 Μαΐου μεταξύ του Προέδρου Χριστόφια και του κ. Ντερβίς Έρογλου, ο οποίος διαδέχθηκε τον κ. Ταλάτ.

Η κυβέρνηση της Κύπρου παραμένει προσηλωμένη στον στόχο μίας διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος που θα επιτρέψει εξίσου στους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους να απολαμβάνουν πλήρως τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μια τέτοια διευθέτηση θα επιτρέψει στην Κύπρο να λειτουργήσει αποτελεσματικά εντός της ΕΕ, να διασφαλίσει το σεβασμό για τα

ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες όλων των Κυπρίων και να εξασφαλίσει ένα ειρηνικό, ανθηρό και ασφαλές μέλλον. Ενόψει αυτού, η κυβέρνηση έχει εργαστεί συστηματικά για να δημιουργήσει συνθήκες που θα συμβάλουν στην επιτυχία της νέας διαδικασίας των απευθείας διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Αυτές οι διαπραγματεύσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μία κοινά αποδεκτή διευθέτηση, εντός του νέου πολιτικού πλαισίου που διαμορφώθηκε από την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Κύπρος και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1972 και υπέβαλε αίτηση ένταξης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το 1990. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε θετική γνωμοδότηση το 1993 αναγνωρίζοντας τη μεγάλη σημασία της ένταξης της Κύπρου για την ασφάλεια και ευημερία του νησιού και για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε το 1995 να διεξαχθούν ενταξιακές συνομιλίες με την Κύπρο έξι μήνες μετά την ολοκλήρωση της διακυβερνητικής συνδιάσκεψης της ΕΕ του 1996. Στην Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη του Λονδίνου, στις 12 Μαρτίου 1998, ο πρόεδρος της Κύπρου προσκάλεσε την τουρκοκυπριακή κοινότητα να συμμετάσχει στην κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα για τις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, αλλά η τουρκοκυπριακή ηγεσία αρνήθηκε την πρόσκληση. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2002, όλα τα Κεφάλαια στις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ είχαν κλείσει και η διαδικασία εναρμόνισης είχε ολοκληρωθεί.

Η Κύπρος υπέγραψε τη Συνθήκη Προσχώρησης στην Αθήνα στις 16 Απριλίου 2003, έγινε μέλος της ΕΕ την 1η Μαΐου 2004, συμμετείχε στις εκλογές του 2004 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και εντάχθηκε στην ευρωζώνη την 1η Ιανουαρίου 2008. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 10 που προσαρτήθηκε στη συνθήκη Προσχώρησης, η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές της Κύπρου θα αναστελλόταν μέχρι να επιλυθεί το κυπριακό πρόβλημα. Το ίδιο πρωτόκολλο διακήρυσσε την προθυμία της ΕΕ «να προσαρμόσει τους όρους μιας τέτοιας διευθέτησης σύμφωνα με τις αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται η ΕΕ».

Ενώ η αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα έχει προσφέρει το πλαίσιο για μία διπλωματική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος, τώρα πλέον η ΕΕ είναι αυτή που αναμένεται να αναλάβει ένα βασικό ρόλο

για να εξασφαλιστεί ότι οποιοδήποτε προτεινόμενο σχέδιο διευθέτησης θα συμμορφώνεται με τις δικές της αρχές και νομικούς κανόνες. Πρόκειται για το αντίθετο αυτού που είχε γίνει κατά την παρουσίαση του σχεδίου του Γενικού Γραμματέα για την Κύπρο το 2004, όταν στην ΕΕ είχε παραχωρηθεί δευτερεύων ρόλος.

Αλλά και η διαδικασία ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ προσφέρει νέες ευκαιρίες για την επίλυση ορισμένων από τις πιο ακανθώδεις πτυχές του κυπριακού προβλήματος, όπως είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η μη επέμβαση, η κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας και η λειτουργικότητα των κυβερνητικών θεσμών.

Δυστυχώς, η μονομερής διακήρυξη της Τουρκίας για μη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας ταυτόχρονα με την επικύρωση του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης της Τουρκίας με την ΕΕ εγείρει σοβαρά ερωτήματα όσον αφορά τη συμμόρφωση της Τουρκίας με τους κανόνες και τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της ΕΕ και για τις προθέσεις της στην αναζήτηση μιας βιώσιμης λύσης στο κυπριακό πρόβλημα. Η ΕΕ αντέδρασε στη μονομερή αυτή διακήρυξη καλώντας την Τουρκία να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της και επανέλαβε τη θέση αυτή σε αρκετές περιπτώσεις χωρίς αποτέλεσμα. Οι μήνες και τα χρόνια που θα ακολουθήσουν θα αποτελέσουν δοκιμασία όχι μόνο για τις προθέσεις της Τουρκίας, αλλά και για την ικανότητα της ΕΕ να στηρίζει θεμελιώδεις αρχές της ενώ ταυτόχρονα επιδιώκει την περαιτέρω διεύρυνσή της.

Η Τουρκία ακόμη αρνείται την πρόσβαση στα λιμάνια, αεροδρόμια και αεροδιαδρόμους της σε αεροσκάφη και πλοία της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτή η ανορθόδοξη και ανώμαλη κατάσταση, όπου ένα υποψήφιο για ένταξη στην ΕΕ κράτος αρνείται να αναγνωρίσει ένα από τα κράτη-μέλη της ΕΕ, το οποίο μάλιστα θα ψηφίσει για την ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας, πρέπει να διευθετηθεί.

Τον Δεκέμβριο του 2006 η ΕΕ επέβαλε στην Τουρκία τη μερική αναστολή των ενταξιακών της συνομιλιών για τη μη συμμόρφωσή της σε σχέση με τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Κύπρο. Αποφασίστηκε η αναστολή των εργασιών σε οχτώ από τα τριάντα πέντε πολιτικά Κεφάλαια στα οποία χωρίζονται οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Συμφωνήθηκε επίσης ότι οι διαπραγματεύσεις για θέματα που δεν υπάγονταν σε αυτά που είχαν ανασταλεί δεν θα έπρεπε να ολοκληρωθούν πριν να συμμορφωθεί η Τουρκία με τις υποχρεώσεις της να ανοίξει τα λιμάνια και τα αεροδρόμιά της σε πλοία και αεροπλάνα από την Κύπρο.

Αυτό αντανακλάται και στις «Εκθέσεις Προόδου της Τουρκίας» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2007, 2008 και 2009, στις οποίες αναφέρεται ότι η Τουρκία δεν έκανε καμία πρόοδο για την πλήρη εφαρμογή

του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου και την καλούσαν να εκπληρώσει άμεσα τις υποχρεώσεις της. Οι εκθέσεις σημειώνουν ότι η Τουρκία συνεχίζει να ασκεί βέτο κατά της συμμετοχής της Κύπρου σε διάφορους οργανισμούς και στο Διακανονισμό Βάσεναρ για τον Έλεγχο Εξαγωγής Συμβατικών Όπλων, Εμπορευμάτων και Τεχνολογιών Διπλής Χρήσεως.

Επιπλέον, η Έκθεση του 2009, τονίζει ότι «όπως υπογραμμίστηκε και στα συμπεράσματα του Συμβουλίου στις 8 Δεκεμβρίου 2008, η Τουρκία καλείται να υποστηρίξει ενεργά τις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις και να προβεί σε πρακτικά βήματα προκειμένου να συμβάλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για μία δίκαιη, συνολική και βιώσιμη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τα σχετικά ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και τις αρχές στις οποίες θεμελιώθηκε η ΕΕ».

Η ίδια θέση διατυπώνεται και στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στις 10 Φεβρουαρίου 2010, αναφορικά με την Έκθεση Προόδου της Τουρκίας το 2009. Το ψήφισμα «καλεί την Τουρκία να διευκολύνει τη δημιουργία πρόσφορου κλίματος για τις διαπραγματεύσεις με την άμεση απόσυρση των τουρκικών δυνάμεων από την Κύπρο, αντιμετωπίζοντας το ζήτημα του εποικισμού της νήσου με Τούρκους πολίτες και επιτρέποντας την επιστροφή της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της σε συμμόρφωση με το Ψήφισμα 550(1984) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών».

Επιπλέον, καλεί την τουρκική κυβέρνηση να σταματήσει να παρενοχλεί πολιτικά πλοία που διενεργούν έρευνες για πετρέλαιο για λογαριασμό της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο.

Το ψήφισμα επικρίνει επίσης το γεγονός ότι, για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά, το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας Σύνδεσης Τουρκίας-ΕΕ δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί και καλεί την τουρκική κυβέρνηση να το εφαρμόσει πλήρως, χωρίς καθυστερήσεις, χωρίς διακρίσεις, και υπενθυμίζει ότι η μη-εφαρμογή θα μπορούσε να επηρεάσει την πρόοδο των συνομιλιών.

Η κυβέρνηση της Κύπρου είναι απογοητευμένη από το γεγονός ότι η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην ΕΕ, την οποία έχει υποστηρίξει η Κύπρος, δεν είχε την αναμενόμενη καταλυτική επίδραση στην πολιτική της Άγκυρας σε σχέση με το κυπριακό πρόβλημα. Στην πραγματικότητα, η Τουρκία όχι μόνο συνεχίζει την επιθετική της στάση εναντίον της Κύπρου, αλλά και αρνείται πεισματικά να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει έναντι της ΕΕ, υποχρεώσεις που επηρεάζουν άμεσα τα συμφέροντα της Κύπρου.

Συμπέρασμα

Μετά την επιτυχή ένταξη στην ΕΕ, ο λαός της Κύπρου συνεχίζει να επιθυμεί διακαώς την επανένωση της χώρας του. Η κυβέρνηση της Κύπρου είναι αποφασισμένη να επιμείνει στην αναζήτηση μίας βιώσιμης και λειτουργικής λύσης εντός των παραμέτρων που ορίζονται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ καθώς και του νέου πολιτικού πλαισίου που δημιουργήθηκε από την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα όλων των Κυπρίων. Με αυτόν τον τρόπο, όλοι οι Κύπριοι θα απολαμβάνουν τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα από τη συμμετοχή στην ΕΕ και θα γίνει εφικτή η επανένωση της πατρίδας τους μετά από περισσότερες από τρεις δεκαετίες τεχνητής διαίρεσης.

Οι πρωτοβουλίες του Προέδρου Παπαδόπουλου για επανενεργοποίηση της ειρηνευτικής διαδικασίας αμέσως μετά την αποτυχία του Σχεδίου Ανάν οδήγησαν στη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006 μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Δυστυχώς, η εφαρμογή της Συμφωνίας υπονομεύθηκε από την τουρκική πλευρά. Οι νέες πρωτοβουλίες που ανέλαβε ο Πρόεδρος Χριστόφιας συντέλεσαν στην άρση του αδιεξόδου, προώθησαν τη διαδικασία και είχαν ως αποτέλεσμα την έναρξη συνολικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων τον Σεπτέμβριο του 2008, προς την κατεύθυνση μιας συνολικής διευθέτησης. Οι προσπάθειές του έχουν επίσης αναζωογονήσει το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για την ειρηνευτική διαδικασία στην Κύπρο, προκαλώντας ευρεία υποστήριξη προς τις άμεσες διαπραγματεύσεις και την αναζήτηση μόνιμων συνθηκών ειρήνης στο νησί.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Από την ανεξαρτησία στην τουρκική εισβολή, 1960-1974

Η Κύπρος ανακηρύχθηκε ανεξάρτητη, κυρίαρχη Δημοκρατία στις 16 Αυγούστου 1960. Η ανεξαρτησία της Κύπρου βασίστηκε στις Συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου του 1959, στις οποίες κατέληξαν μετά από διαπραγματεύσεις η Ελλάδα, η Τουρκία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι συμφωνίες αυτές περιλάμβαναν ένα Σύνταγμα και τρεις συνθήκες: τη Συνθήκη Εγγύησης, τη Συνθήκη Συμμαχίας και τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης. Με τις συμφωνίες αυτές τερματίστηκαν 82 χρόνια βρετανικής κυριαρχίας μετά από πολλά χρόνια εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα που περιλάμβανε ειρηνικές μαζικές διαμαρτυρίες και διαδηλώσεις, προσφυγή στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για αυτοδιάθεση ώστε ο λαός του νησιού να αποφασίσει για το δικό του μέλλον, και στο τέλος έναν τετραετή ένοπλο αγώνα (1955-1959). Η ενεργή αντίσταση στην αποικιακή κυριαρχία προερχόταν από την ελληνοκυπριακή κοινότητα, η πλειοψηφία της οποίας εκείνον τον καιρό έλπιζε στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή ηγεσία, από την άλλη, παρωθούμενες από τους Βρετανούς, υποστήριζαν τη διχοτόμηση του νησιού και την ένωση του τουρκοκυπριακού τμήματος με την Τουρκία. Αυτές οι διαμετρικά αντίθετες απόψεις αργότερα απαγορεύτηκαν κατηγορηματικά από τις συμφωνίες του 1959 που εγκαθίδρυσαν την ανεξαρτησία της Κύπρου. Η βρετανική κυριαρχία δεν ενθάρρυνε την ανάδυση μίας κυπριακής εθνικής ταυτότητας. Αντίθετα, η Βρετανία χρησιμοποιούσε την πολιτική του «διαίρει και βασίλευε» ως μέσο ελέγχου του αντιαποικιακού αισθήματος στο νησί. Προσεταιριζόταν τους Τουρκοκυπρίους ενάντια στο ελληνοκυπριακό απελευθερωτικό κίνημα, φυτεύοντας έτσι τους σπόρους της διακοινοτικής διχόνοιας και της πόλωσης μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, εξέλιξη που θα αποδεικνυόταν επιβλαβής για τη συνεργασία τους κατά την ανεξαρτησία.

Παρόλο που τελικά υπέγραψαν τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, η ελληνοκυπριακή και η τουρκοκυπριακή κοινότητα δεν είχαν ουσιαστικό ρόλο στη σύνταξή τους ή στην κατάρτιση του Συντάγματος της νέας Δημοκρατίας. Στην πραγματικότητα, οι ίδιοι οι άνθρωποι που θα επηρεάζονταν περισσότερο από αυτά τα περίπλοκα έγγραφα δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία να ψηφίσουν για αυτά. Ουσιαστικά, τόσο οι συμφωνίες όσο και το Σύνταγμα της νεογέννητης Δημοκρατίας επιβλήθηκαν στον λαό της Κύπρου. Έτσι, η μοίρα της νέας Δημοκρατίας είχε ήδη τεθεί σε κίνδυνο από την αρχή.

Ορισμένες από τις πρόνοιες των συμφωνιών και του Συντάγματος, αντί να προωθούν την ειρήνη μέσω διακοινοτικής αλληλεγγύης και νομιμοφροσύνης σε ένα κοινό κράτος καθώς και τον σεβασμό στην κυριαρχία της νέας Δημοκρατίας, αποδείχθηκε ότι οδηγούσαν σε εσωτερικές διαμάχες και σε ξένη παρέμβαση. Σύντομα έγινε ξεκάθαρο ότι στην Κύπρο παραχωρήθηκαν περιορισμένη ανεξαρτησία και δυσλειτουργικές συνταγματικές ρυθμίσεις. Το ίδιο το Σύνταγμα τόνιζε τις διαφορές ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους, αποδυναμώνοντας έτσι τις τάσεις για ενοποίηση και υποδαυλίζοντας διχαστικές συμπεριφορές μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

Οι συμφωνίες προέβλεπαν πολύπλοκες ρυθμίσεις κατανομής εξουσιών μεταξύ των δύο κοινοτήτων (της πλειοψηφικής ελληνοκυπριακής κοινότητας του 82 τοις εκατό του πληθυσμού και της μειοψηφικής τουρκοκυπριακής κοινότητας του 18 τοις εκατό του πληθυσμού) και παραχωρούσαν ασυνήθιστα δικαιώματα βέτο στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Στις τρεις εγγυήτριες δυνάμεις (Ελλάδα, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο) παραχωρήθηκαν ασαφώς προσδιορισμένα δικαιώματα επέμβασης στις κυπριακές υποθέσεις κάτω από ορισμένες συνθήκες. Επιπλέον, το Ηνωμένο Βασίλειο διατήρησε «περιοχές κυριαρχων βάσεων» που καταλάμβαναν το 2,7 τοις εκατό του εδάφους του νησιού καθώς επίσης και σημαντικές εγκαταστάσεις συλλογής πληροφοριών, ενώ η Ελλάδα και η Τουρκία θα διατηρούσαν μικρές στρατιωτικές δυνάμεις (που θα αριθμούσαν 950 και 650 άνδρες αντίστοιχα) στο νησί.

Η διχαστική φύση του Συντάγματος και η ακαμψία των θεμελιωδών διατάξεών του κατέστησαν τη λειτουργία μιας δημοκρατικής κυβέρνησης δύσκολη και προκάλεσαν ολοένα και μεγαλύτερη ένταση ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους. Σύντομα το σύνταγμα αποδείχθηκε ανεφάρμοστο. Μέχρι το 1963, μία σειρά από αδιέξοδα σχετικά με τον κρατικό προϋπολογισμό, τη φορολογία, τις δημοτικές αρχές και με άλλα θέματα οδήγησαν σε συνταγματική κρίση που απειλούσε να παραλύσει τη λειτουργία της κυβέρνησης και του κράτους.* Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θεώρησε αναγκαίο να προτείνει στις 30 Νοεμβρίου ορισμένες συνταγματικές τροποποιήσεις προς συζήτηση, οι οποίες είχαν ως σκοπό να «απομακρύνουν εμπόδια για την ομαλή λειτουργία και ανάπτυξη του κράτους». Η κυβέρνηση ωστόσο της Τουρκίας απέρριψε κατηγορηματικά τις προταθείσες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις.

* Βλ. Stanley Kyriakides, *Cyprus: Constitutionalism and Crisis Government* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1968).

Η τουρκοκυπριακή ηγεσία την μιμήθηκε και κατόπιν ευθυγραμμίστηκε με τη μακροπρόθεσμη πολιτική της Τουρκίας για διχοτόμηση του νησιού.

Ο αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος ήταν Τουρκοκύπριος, δήλωσε στις 30 Δεκεμβρίου 1963 ότι το κυπριακό σύνταγμα ήταν νεκρό και ότι δεν υπήρχε δυνατότητα οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι να ζουν και να εργάζονται μαζί. «Πέστε το διχοτόμηση αν σας αρέσει», είπε στα ξένα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η ατμόσφαιρα στην Κύπρο κατέστη τεταμένη και ρευστή. Οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων επιδεινώθηκαν καθώς μία σειρά από γεγονότα μετέβαλαν τις εξελίξεις σε χιονοστιβάδα προκαλώντας κρίση που επεκτάθηκε πέρα από τα σύνορα της Κύπρου. Μεμονωμένα ήσσονος σημασίας περιστατικά κλιμακώθηκαν σε διακοινοτικές συγκρούσεις. Τουρκοκύπριοι απ' όλο το νησί, υπό την πίεση της ηγεσίας τους, άρχισαν να συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένες περιοχές, ευθυγραμμιζόμενοι με την πολιτική της Τουρκίας να σχηματιστούν τουρκοί θύλακες υπό τον έλεγχο της ώστε να διαχωριστούν οι δύο κοινότητες ως το πρώτο βήμα προς τη διχοτόμηση του νησιού στη βάση εθνικής διάκρισης. Οι Τουρκοκύπριοι υπουργοί αποσύρθηκαν από την κυβέρνηση, οι Τουρκοκύπριοι βουλευτές αποσύρθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και οι Τουρκοκύπριοι δημόσιοι υπάλληλοι έπαψαν να πηγαίνουν στις δουλειές τους. Τελικά, οι Τουρκοκύπριοι αποσύρθηκαν από όλους τους κρατικούς θεσμούς και τις κυβερνητικές υπηρεσίες. Σημειώθηκαν ξεσπάσματα διακοινοτικής βίας την περίοδο 1963-64 και ξανά το 1967. Η Τουρκία απείλησε με στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο, αλλά οι διεθνείς πιέσεις απέτρεψαν τη στρατιωτική εισβολή το 1964 και το 1967.

Μετά τις απειλές της Τουρκίας κατά της Κύπρου, η κυβέρνηση της Δημοκρατίας έφερε το θέμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Το Συμβούλιο ενέκρινε ομόφωνα το ψήφισμα 186 της 4ης Μαρτίου 1964, οι βασικές αρχές του οποίου κατευθύνουν από τότε τις διεθνείς ενέργειες για την Κύπρο. Το ψήφισμα αυτό:

- Καθιέρωσε την αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα με στόχο την ειρηνική επίλυση στη βάση μιας συμφωνημένης διευθέτησης βάσει του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ
- Δημιούργησε την UNFICYP, την ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο
- Επαναβεβαίωσε την κυριαρχία και τη συνεχιζόμενη ύπαρξη της Κυπριακής Δημοκρατίας
- Επαναβεβαίωσε τη συνέχεια της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Παρά τις εκκλήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας προς την Τουρκία να σεβαστεί την κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και να απέχει από την απειλή ή χρήση βίας εναντίον της, αεροπορικές δυνάμεις της Τουρκίας βομβάρδισαν κυπριακά χωριά τον Αύγουστο του 1964.

Στις 26 Μαρτίου 1965, ο μεσολαβητής του ΟΗΕ Δρ Γκάλο Πλάζα παρουσίασε μία από τις πιο σημαντικές εκθέσεις που υποβλήθηκαν ποτέ για την Κύπρο (S/6253). Η έκθεση Πλάζα θεώρησε τη ρύθμιση του 1959 ως «συνταγματική παραδοξότητα»· αμφισβήτησε τη λειτουργικότητα της ομοσπονδιακής λύσης που απαιτούσε η τουρκική πλευρά εξαιτίας των ταλαιπωριών και της σκληρότητας που ενυπάρχουν σε μετακινήσεις πληθυσμών· επέκρινε τα δυσανάλογα δικαιώματα βέτο της μειοψηφίας· και αντιμετώπιζε την προστασία των δικαιωμάτων των μειοψηφιών ως αρμοδιότητα διεθνών οργάνων όπως της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Τασσόμενος σθεναρά εναντίον του γεωγραφικού διαχωρισμού των δύο κοινοτήτων που υποστήριζε η τουρκική πλευρά, ο Δρ Πλάζα δήλωσε ότι

«εάν ο σκοπός μίας διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος πρόκειται να είναι η διατήρηση και όχι η καταστροφή του κράτους και αν πρόκειται να ενισχύσουμε και όχι να αντιστρατευθούμε την ανάπτυξη ενός ειρηνικά ενωμένου λαού, δεν μπορώ παρά να αναρωτηθώ εάν ο φυσικός διαχωρισμός της μειοψηφίας από την πλειοψηφία δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ως ένα απελπισμένο βήμα προς τη λάθος κατεύθυνση».

Η Τουρκία απέρριψε αμέσως την έκθεση και τις υποδείξεις της και δήλωσε ότι θα παραγνώριζε το μεσολαβητή του ΟΗΕ. Η διαμεσολάβηση του ΟΗΕ έφτασε στο τέλος της, και έκτοτε η ανάμιξή του στην ειρηνευτική διαδικασία της Κύπρου έχει πάρει τη μορφή της αποστολής καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα.

Ο Γενικός Γραμματέας στην Έκθεσή του S/6426, της 10ης Ιουνίου 1965, περιέγραψε την πολιτική της τουρκικής πλευράς εκείνης της εποχής ως ακολούθως:

«Οι Τουρκοκύπριοι ηγέτες έχουν τηρήσει μία αυστηρή στάση ενάντια σε κάθε μέτρο που θα μπορούσε να οδηγήσει μέλη των δύο κοινοτήτων να ζουν και να εργάζονται μαζί, ή που θα έθετε Τουρκοκυπρίους σε καταστάσεις που θα έπρεπε να αναγνωρίσουν την εξουσία των κυβερνητικών παραγόντων. Πράγματι, εφόσον η τουρκοκυπριακή ηγεσία έχει δεσμευθεί στην επιδίωξη του φυσικού και γεωγραφικού διαχωρισμού των κοινοτήτων ως πολιτικού στόχου, δεν

ενδέχεται να ενθαρρύνει δραστηριότητες από Τουρκοκυπρίους οι οποίες θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ότι καθιστούν φανερά τα οφέλη μιας εναλλακτικής πολιτικής. Το αποτέλεσμα είναι μία εμφανώς σκόπιμη πολιτική αυτοαπομόνωσης από τους Τουρκοκυπρίους».

Η κυβέρνηση της Κύπρου έλαβε διάφορα μέτρα για να αποκαταστήσει την ομαλότητα στο νησί. Αυτά τα μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα τον τερματισμό της διακοινοτικής βίας και την εντυπωσιακή μείωση της έντασης μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η κυβέρνηση πρόσφερε επίσης οικονομικά κίνητρα σε Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι είχαν εξαναγκαστεί από τους ηγέτες τους να μετακινηθούν σε τουρκικούς θύλακες, ώστε να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Η τουρκική πλευρά όχι μόνο δεν ανταποκρίθηκε, αλλά αντίθετα διατήρησε οδοφράγματα για να κρατήσει τους Ελληνοκυπρίους μακριά από τους τουρκικούς θύλακες.

Το 1968, με πρωτοβουλία της κυπριακής κυβέρνησης, ξεκίνησαν συνομιλίες με την τουρκοκυπριακή ηγεσία υπό την αιγίδα του ΟΗΕ με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας, κατόπιν διαπραγματεύσεων, για ένα πιο λειτουργικό συνταγματικό σύστημα. Οι συνομιλίες αυτές είχαν σημειώσει αξιόλογη πρόοδο και, σύμφωνα με κάποιες αναφορές, βρισκόνταν κοντά σε επιτυχία, όταν διεκόπησαν από τα τραγικά γεγονότα του 1974.

Η τουρκική εισβολή του 1974 και οι τραγικές της συνέπειες*

Το 1967, την εξουσία στην Ελλάδα κατέλαβε μία στρατιωτική δικτατορία. Οι σχέσεις μεταξύ αυτού του καθεστώτος και του προέδρου Μακάριου ήταν τεταμένες εξ αρχής, και με τον καιρό εντάθηκαν περαιτέρω. Ο Πρόεδρος Μακάριος κατέστησε γνωστή την πεποίθησή του ότι η χούντα της Αθήνας είχε αναμειχθεί σε προσπάθειες υπονόμευσης της εξουσίας του μέσω παράνομων εξτρεμιστικών οργανώσεων στην Κύπρο που συνωμοτούσαν εναντίον της κυβέρνησής του και εναντίον της ζωής του.

Στις 15 Ιουλίου 1974, η ελληνική χούντα και οι Ελληνοκύπριοι συνεργάτες της πραγματοποίησαν πραξικόπημα ενάντια στον δημοκρατικά εκλεγμένο πρόεδρο της Κύπρου. Χρησιμοποιώντας την εγκληματική αυτή πράξη ως πρόσχημα, η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο πέντε ημέρες αργότερα. Σε μια εισβολή δύο φάσεων, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, και παρά τις εκκλήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ [Ψήφισμα 353 (1974)] και τη γρήγορη αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης στο νησί, η Τουρκία κατέλαβε το

* Βλ. Παράρτημα 3.

36,2 τοις εκατό της εδαφικής επικράτειας της Δημοκρατίας* και εκτόπισε βίαια περίπου 180.000 Ελληνοκυπρίους από τις εστίες τους. Άλλοι 20.000 Ελληνοκύπριοι, οι οποίοι παρέμειναν στις κατεχόμενες περιοχές, εξαναγκάστηκαν κι αυτοί τελικά να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να αναζητήσουν καταφύγιο στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές όπου επικρατούσαν συνθήκες ασφάλειας. Σήμερα, λιγότεροι από 500 εγκλωβισμένοι Ελληνοκύπριοι παραμένουν στις κατεχόμενες περιοχές (Βλ. Παράρτημα 3).

Η Τουρκία μέχρι και σήμερα στερεί από τους εκτοπισμένους Ελληνοκυπρίους το δικαίωμα να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους. Το γεγονός αυτό έχει δώσει αφορμή για προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο έχει εκδώσει σημαντικές αποφάσεις για τις παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης από την πλευρά της Τουρκίας (Βλ. Παράρτημα 2).

Πέραν της οικονομικής καταστροφής που προξενήθηκε από την εισβολή και τη βίαιη μετακίνηση πληθυσμού, περισσότερα από 3.000 άτομα σκοτώθηκαν, ενώ περίπου 1.400 Ελληνοκύπριοι παραμένουν αγνοούμενοι.

Η τουρκική κατοχή επέφερε οικονομική κατάρρευση στο τμήμα εκείνο του νησιού, το οποίο πριν το 1974 ήταν το πλουσιότερο και το πιο αναπτυγμένο. Οι άσχημες οικονομικές συνθήκες που οφείλονταν στην κακοδιαχείριση της Τουρκίας και στον συστηματικό εποικισμό από την πλευρά της Τουρκίας των κατεχόμενων περιοχών με παράνομους εποίκους υποχρέωσαν πολλούς Τουρκοκυπρίους να μεταναστεύσουν στην Ευρώπη και αλλού. Οι έποικοι τώρα υπερτερούν αριθμητικά των γηγενών Τουρκοκυπρίων σε αναλογία περίπου δύο προς ένα. Ανεξάρτητοι παρατηρητές έχουν τεκμηριώσει αυτό το θέμα για την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1992 και ξανά το 2003. Τέλος, περισσότεροι από 43.000 βαριά οπλισμένοι στρατιώτες από την Τουρκία παραμένουν ακόμη στις κατεχόμενες περιοχές. Πρέπει να σημειωθεί ότι ξεκινώντας από το Ψήφισμα 353 της 20ής Ιουλίου 1974 του Συμβουλίου Ασφαλείας, ο ΟΗΕ έχει κάνει εκκλήσεις για «άμεσο τερματισμό της ξένης στρατιωτικής επέμβασης στην Κυπριακή Δημοκρατία» και για «απομάκρυνση χωρίς καθυστέρηση από την Κυπριακή Δημοκρατία του ξένου στρατιωτικού προσωπικού που η παρουσία του δεν προβλέπεται από διεθνείς συμφωνίες».

Κατά παραβίαση του διεθνούς δικαίου και των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, η Τουρκία και το τουρκοκυπριακό καθεστώς έχουν με συστηματικό τρόπο

* Η ίδια περίπτωση έκταση απεικονιζόταν σε χάρτες μιας διχοτομημένης Κύπρου που κυκλοφόρησαν από την τουρκική πλευρά τη δεκαετία του '50. Βλ. Χάρτες στη σελ. 49

επιχειρήσει να εξαλείψουν την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά στις κατεχόμενες περιοχές. Σε πόλεις και χωριά έχουν δοθεί τουρκικά ονόματα, ενώ αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησίες και κοιμητήρια έχουν βεβηλωθεί, καταστραφεί ή μετατραπεί για άλλες χρήσεις.

Τον Νοέμβριο του 1983, η Τουρκία υποκίνησε και επιδοκίμασε τη «μονομερή ανακήρυξη ανεξαρτησίας» στην κατεχόμενη περιοχή από την τουρκοκυπριακή ηγεσία. Η ούτω καλούμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» («ΤΔΒΚ») δεν έχει αναγνωρισθεί από κανένα άλλο κράτος πλην της Τουρκίας, η οποία ασκεί τον ουσιαστικό έλεγχό της. Τα ψηφίσματα 541 (1983) και 550 (1984) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ καταδίκασαν με κατηγορηματικό τόπο τη μονομερή αυτή ενέργεια, την κήρυξαν άκυρη, ζήτησαν την απόσυρσή της και κάλεσαν όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ να μην αναγνωρίσουν την παράνομη αυτή οντότητα. Η ΕΕ και άλλοι διεθνείς και περιφερειακοί οργανισμοί έχουν υιοθετήσει παρόμοιες θέσεις. Για όλους τους νομικούς και πολιτικούς λόγους, η διεθνής κοινότητα αναγνωρίζει μόνον την Κυπριακή Δημοκρατία που δημιουργήθηκε το 1960 και την κυβέρνησή της, ακόμη κι αν η κυβέρνηση δεν μπορεί προς το παρόν να ασκήσει εξουσία σε περιοχές που βρίσκονται υπό την στρατιωτική κατοχή της Τουρκίας.

Δικαστικές αποφάσεις από διεθνή και εθνικά δικαστήρια στη Δυτική Ευρώπη, στις Ηνωμένες Πολιτείες και στο Ηνωμένο Βασίλειο προσφέρουν μία σημαντική ανεξάρτητη καταγραφή των συνεπειών της τουρκικής εισβολής του 1974 και της συνεχιζόμενης κατοχής τμήματος της Κύπρου από την Τουρκία. Επιβεβαιώνουν επίσης τη νομιμότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και της κυβέρνησής της. Οι αποφάσεις αυτές αποτελούν μία σημαντική βάση για οποιαδήποτε μελλοντική συνολική διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος (Βλ. Παράρτημα 2).

ΧΑΡΤΕΣ

■ 27 Κράτη Μέλη της ΕΕ

«Ρόλο στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού μπορεί και πρέπει να διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Εμείς προσβλέπουμε στην αλληλεγγύη των Ευρωπαίων εταίρων μας και προσδοκούμε ότι θα συνδράμουν στη διάρρηξη του αδιεξόδου και στην επίλυση του Κυπριακού.

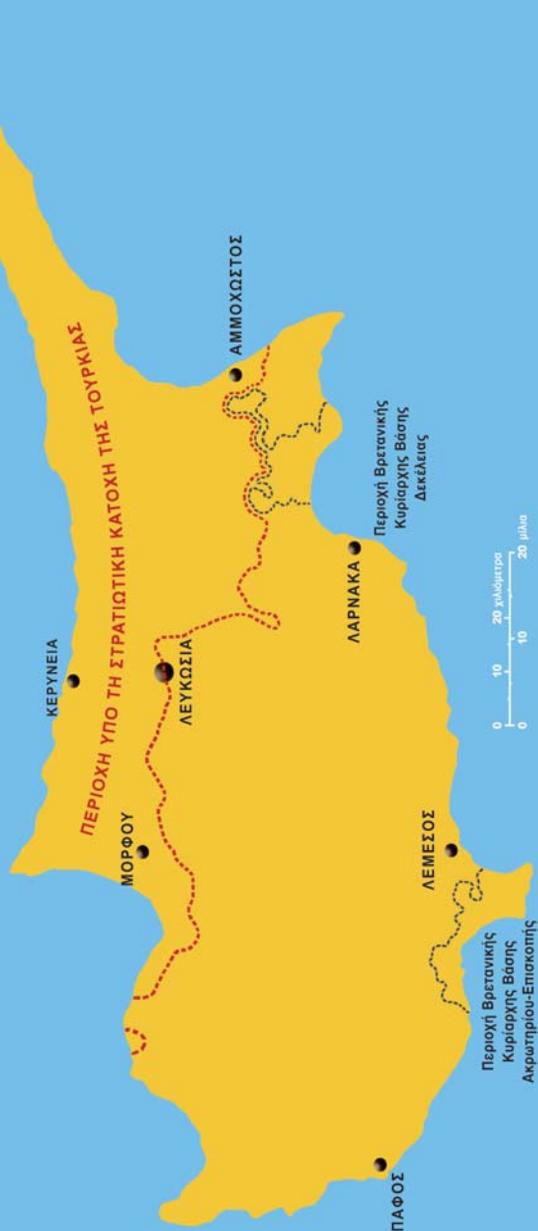
... Η Κυπριακή Δημοκρατία ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συμμετέχει δραστήρια στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι με στόχο την υλοποίηση του οράματος για μια κοινωνική Ευρώπη. Η Κύπρος μπορεί να καταστεί γέφυρα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των γειτόνων μας στην περιοχή, αλλά και με χώρες που η Κύπρος παραδοσιακά διατηρεί στενές και φιλικές σχέσεις μέσα από το Κίνημα των Αδεσμεύτων».

[Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας, Ομιλία κατά την τελετή εγκαθίδρυσής του, 28 Φεβρουαρίου 2008]

«...πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη ότι η Κύπρος είναι ένα πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι η λύση πρέπει να σέβεται και να εφαρμόζει τις αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση».

[Πρόεδρος Δημήτρης Χριστόφιας, Εναρκτήρια Δήλωση κατά την έναρξη των απευθείας διαπραγματεύσεων με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη για το κυπριακό πρόβλημα, 3 Σεπτεμβρίου 2008]

ΚΥΠΡΟΣ

Χάρτης που απεικονίζει τη γραμμή κατάπαυσης του πυρός του 1974 του ΟΗΕ κατά μήκος της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις περιοχές της Δημοκρατίας που βρίσκονται υπό την στρατιωτική κατοχή της Τουρκίας.

Διχοτόμηση της Κύπρου όπως προτάθηκε το 1957 από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, Δρα Φαζίλ Κουτσιούκ, στο φυλλάδιό του «Το Κυπριακό Πρόβλημα: Μία Μόνιμη Λύση», κατά μήκος της γραμμής που φαίνεται στον χάρτη. Το προτεινόμενο «τουρκικό τμήμα» είναι η σκιασμένη περιοχή στα βόρεια του νησιού.

Η γραμμή διχοτόμησης όπως επιβλήθηκε από τον στρατό εισβολής της Τουρκίας το 1974. Η σκιασμένη περιοχή στα βόρεια βρίσκεται ακόμη υπό την στρατιωτική κατοχή της Τουρκίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Πολιτικές πρωτοβουλίες για τους Τουρκοκυπρίους

Ταυτόχρονα με την ενεργή αναζήτηση λύσης για το κυπριακό πρόβλημα, η κυβέρνηση της Κύπρου παρουσίασε, από τις 30 Απριλίου 2003, μία σειρά από πολιτικές πρωτοβουλίες ώστε να εξασφαλίσει στους Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι κατοικούν στην πλειοψηφία τους στις κατεχόμενες περιοχές, την ευκαιρία να απολαύσουν, στον βαθμό που αυτό είναι δυνατόν υπό τις παρούσες συνθήκες, τα δικαιώματα και τα οφέλη που η Κυπριακή Δημοκρατία προσφέρει στους πολίτες της. Η εφαρμογή αυτών των πρωτοβουλιών και των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης λαμβάνει χώρα μέσα στο πλαίσιο της νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, του διεθνούς δικαίου και του κοινοτικού κεκτημένου της ΕΕ.

Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης αφορούν, μεταξύ άλλων:

- Τη διακίνηση αγαθών, προσώπων και οχημάτων
- Την εργοδότηση Τουρκοκυπρίων στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές
- Την επαγγελματική προπόνηση Τουρκοκυπρίων αθλητών και τη συμμετοχή τους σε διεθνείς και άλλες αθλητικές εκδηλώσεις στο εξωτερικό
- Την έκδοση επίσημων πιστοποιητικών και άλλων εγγράφων όπως διαβατηρίων και ταυτοτήτων της Δημοκρατίας σε Τουρκοκυπρίους
- Την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των Τουρκοκυπρίων
- Την αποναρκοθέτηση των ναρκοπεδίων εντός της νεκρής ζώνης κατά μήκος της γραμμής κατάπαυσης του πυρός του ΟΗΕ, και
- Την παροχή βοήθειας στους συγγενείς των Τουρκοκυπρίων αγνοουμένων και αμάχων που σκοτώθηκαν κατά την περίοδο 1963-67 και το 1974.

Η κυβέρνηση καταβάλλει συντάξεις κοινωνικής ασφάλισης σε δικαιούχους Τουρκοκυπρίους, πληρώνει τα δίδακτρα Τουρκοκυπρίων μαθητών σε ιδιωτικά σχολεία στις ελεύθερες περιοχές και προσφέρει δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε δεκάδες χιλιάδες Τουρκοκυπρίους. Οι Τουρκοκύπριοι που εργάζονται στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές αποκομίζουν εισόδημα εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ, ενώ οι Ελληνοκύπριοι που περνούν στις κατεχόμενες περιοχές ξοδεύουν εκεί εκατομμύρια ευρώ. Τέλος, για δεκαετίες, η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου

παρέχει δωρεάν ηλεκτρικό ρεύμα στην τουρκοκυπριακή κοινότητα στις κατεχόμενες περιοχές. Μόνον για την περίοδο 1974-2006, έχει παρασχεθεί στους Τουρκοκυπρίους ηλεκτρικό ρεύμα αξίας σχεδόν 300 εκατομμυρίων ευρώ. Επίσης τους παρέχεται και δωρεάν νερό.

Η άνοδος στην οικονομική δραστηριότητα διαμέσου της γραμμής κατάπαυσης του πυρός από το 2003 αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα για την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος των Τουρκοκυπρίων το οποίο υπερδιπλασιάστηκε τα λίγα τελευταία χρόνια. Επιπρόσθετα, μέχρι τον Ιούνιο του 2010, 94.000, περίπου, Τουρκοκύπριοι έχουν ζητήσει επίσημα πιστοποιητικά γέννησης από την Κυπριακή Δημοκρατία. Περίπου, 88.000 έχουν ζητήσει ταυτότητες και περισσότεροι από 59.000 έχουν ζητήσει διαβατήρια.

Για να συνδράμει στην προώθηση της επανένωσης και της συμφιλίωσης, η κυβέρνηση, παρά τα εμπόδια που θέτει η τουρκική πλευρά, έχει ακολουθήσει με συνέπεια πολιτικές για τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των Τουρκοκυπρίων. Με αυτό το πνεύμα συναίνεσε στον Κανονισμό της ΕΕ για Οικονομική Βοήθεια διακοσίων πενήντα εννέα εκατομμυρίων ευρώ προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Για να διευκολύνει τη χορήγηση της βοήθειας προς τους Τουρκοκυπρίους, η κυβέρνηση, τον Μάρτιο του 2008, απέσυρε την προσφυγή της προς το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για ακύρωση των προσφορών που υποβλήθηκαν βάσει του Κανονισμού της ΕΕ, αφού πρώτα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποίησε το σχετικό παραπλανητικό κείμενο.

Τον Ιούλιο του 2004, η κυβέρνηση πρότεινε επίσης πρόσθετα μέτρα που περιλάμβαναν την επέκταση της αποναρκοθέτησης των ναρκοπεδίων στη νεκρή ζώνη σε συνεργασία με τον ΟΗΕ. Παρόλο που η τουρκική πλευρά δεν έχει εκπληρώσει ακόμη όλες τις υποχρεώσεις της σχετικά με αυτό το θέμα, η κυβέρνηση, στην προσπάθειά της να αμβλύνει τις εντάσεις και να δημιουργήσει ένα θετικότερο πολιτικό κλίμα, προχώρησε μονομερώς στην αποναρκοθέτηση των δικών της ναρκοπεδίων εντός της νεκρής ζώνης. Με την καταστροφή και της τελευταίας νάρκης κατά προσωπικού στις 10 Ιουλίου 2007, η Κύπρος εκπλήρωσε πλήρως τις υποχρεώσεις της σύμφωνα με τη Σύμβαση της Οττάβα.

Επιπρόσθετα, η κυβέρνηση προσφέρθηκε να προβεί σε ειδικές διευθετήσεις ώστε οι Τουρκοκύπριοι να χρησιμοποιούν το λιμάνι της Λάρνακας για την εξαγωγή των προϊόντων τους. Έχει επιπλέον προτείνει τη νόμιμη λειτουργία (και από τους Ελληνοκυπρίους και από τους Τουρκοκυπρίους) του λιμανιού της Αμμοχώστου υπό την εποπτεία της ΕΕ υπό τον όρο να επιστραφεί η περιοχή των Βαρωσίων στους Ελληνοκυπρίους νόμιμους κατοίκους της υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης της Κύπρου.

Η συνολική εποικοδομητική προσέγγιση της κυβέρνησης προς τους Τουρκοκυπρίους, τόσο μονομερώς όσο και μέσω της ΕΕ, αποσκοπεί στο να προωθήσει τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η κυβέρνηση θα συνεχίσει να προωθεί τη συμφιλίωση και την επανένωση με απτούς τρόπους, διανοίγοντας έτσι τον δρόμο για μία συνολική και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος.

2. Σημαντικές νομικές αποφάσεις για το κυπριακό πρόβλημα*

- **Κύπρος κατά Τουρκίας (6780/74) και (6950/75) - Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1976**

Σε μία κοινή έκθεση (1976) σύμφωνα με το πρώην άρθρο 31 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, η Τουρκία κρίθηκε ότι είχε παραβιάσει τα άρθρα 2 (δικαίωμα στη ζωή), 5 (ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου), 8 (σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και κατοικίας κτλ.) και 13 (αποτελεσματικές επανορθώσεις για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών), και το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 (ειρηνική απόλαυση της ιδιοκτησίας). Στις 20 Ιανουαρίου 1979, η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε το ψήφισμα DH (79), το οποίο ζητούσε τη διαρκή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω διακοινοτικών συνομιλιών που θα οδηγήσουν σε κάποια λύση της διένεξης.

- **Κύπρος κατά Τουρκίας (8007/77) - Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1983**

Σύμφωνα με το πρώην άρθρο 31 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, η Επιτροπή έκρινε ότι η Τουρκία αθετούσε τις υποχρεώσεις της σύμφωνα με το άρθρο 5 (ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου), το άρθρο 8 (σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και κατοικίας κτλ.) και το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 (ειρηνική απόλαυση της ιδιοκτησίας). Στις 2 Απριλίου 1992 η Επιτροπή Υπουργών υιοθέτησε το ψήφισμα DH (92) 12 σε σχέση με την Έκθεση της Επιτροπής και δημοσιοποίησε την έκθεση του 1983.

- **Αυτοκέφαλη Ελληνορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου κατά Goldberg Feldman Fine Arts Inc., 917 F.2d 278, Εφετείο της Έβδομης Περιφέρειας των ΗΠΑ, Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1990**

Με απόφασή του, το Ομοσπονδιακό Εφετείο των ΗΠΑ επιβεβαίωσε την ετυμηγορία της 3ης Αυγούστου 1989 του Περιφερειακού Δικαστηρίου της Ινδιανάπολης. Η υπόθεση αφορούσε την ιδιοκτησία λεηλατημένων ψηφιδωτών του έκτου αιώνα από τον ναό της Κανακαριάς στην κατεχόμενη Κύπρο. Τα ψηφιδωτά είχαν αφαιρεθεί από Τούρκους αρχαιοκάπηλους και είχαν πουληθεί σε μία Αμερικανίδα έμπορο έργων τέχνης αντί 1,2 εκατομμυρίων δολαρίων. Τα ψηφιδωτά επεστράφησαν στον νόμιμο

* Βλ. Βαγγέλης Κουφουδάκης, *Παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Κύπρο από την Τουρκία* (Λευκωσία: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κυπριακή Δημοκρατία, 2008).

ιδιοκτήτη τους, την Εκκλησία της Κύπρου. Η απόφαση αυτή έχει δημιουργήσει σημαντικό δεδικασμένο στις Ηνωμένες Πολιτείες για την προστασία της πολιτιστικής ιδιοκτησίας. Η Τουρκία, αν και υπέγραψε τις Συμβάσεις της UNESCO του 1954 και του 1970 για την προστασία της πολιτιστικής ιδιοκτησίας, ωστόσο δεν έχει κάνει τίποτε για να σταματήσει τους βανδαλισμούς, τις καταστροφές και τις λεηλασίες της ελληνοκυπριακής πολιτιστικής ιδιοκτησίας στις περιοχές που ελέγχονται από τον τουρκικό στρατό.

- **Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων-Υπόθεση C-439/92, 5 Ιουλίου 1994**

Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι μόνον τα πιστοποιητικά εισαγωγής και υγειονομικού ελέγχου που εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας μπορούν να γίνουν δεκτά στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η απόφαση αποδέχθηκε ότι το μόνο κυπριακό κράτος που αναγνωρίζεται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι η Κυπριακή Δημοκρατία. Πιστοποιητικά εισαγωγής και υγειονομικού ελέγχου που εκδίδονται από τις τουρκοκυπριακές «αρχές» δε γίνονται δεκτά, επειδή η «οντότητα όπως αυτή που ιδρύθηκε στο βόρειο τμήμα της Κύπρου... δεν αναγνωρίζεται ούτε από την Κοινότητα ούτε από τα κράτη-μέλη». Το Δικαστήριο εξέτασε το θέμα κατόπιν αιτήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Βρετανίας μετά από αγωγή που κατατέθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο από Κυπρίου εξαγωγείς εσπεριδοειδών και πατάτας. Το Ανώτατο Δικαστήριο ζήτησε ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της Συμφωνίας Σύνδεσης Κύπρου-ΕΟΚ του 1972, και της Οδηγίας 77/93/ΕΕΚ. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Βρετανίας επικύρωσε την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου τον Νοέμβριο του 1994. Η σημαντική αυτή απόφαση αναγνώριζε την κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας πάνω στο σύνολο του νησιού όσον αφορά τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

- **Λοϊζίδου κατά Τουρκίας, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 18 Δεκεμβρίου 1996 και 28 Ιουλίου 1998**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι η ενάγουσα Τίνα Λοϊζίδου, πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας, παρέμενε η νόμιμη ιδιοκτήτρια της περιουσίας της που βρισκόταν στις κατεχόμενες από τον τουρκικό στρατό περιοχές. Το δικαστήριο εξέδωσε τρεις αποφάσεις: στις 23 Μαρτίου 1995 για προκαταρκτικές ενστάσεις, στις 18 Δεκεμβρίου 1996 επί της ουσίας της υπόθεσης, και στις 28 Ιουλίου 1998

για «δίκαιη αποζημίωση». Δημιουργώντας δεδικασμένο, το δικαστήριο έκρινε την Τουρκία ως δύναμη κατοχής, υπεύθυνη για τις πολιτικές και τις ενέργειες των αρχών στις κατεχόμενες περιοχές. Αυτές οι «αρχές» χαρακτηρίστηκαν ως «υποτελής στην Τουρκία τοπική διοίκηση».

Η Τουρκία κρίθηκε ότι παραβιάζει το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 της Σύμβασης με τη συνεχιζόμενη άρνησή της να επιτρέψει στην ενάγουσα την πρόσβαση στην περιουσία της και με την ισχυριζόμενη απαλλοτρίωσή της χωρίς αποζημίωση. Στις 28 Ιουλίου 1998, το δικαστήριο διέταξε την Τουρκία να καταβάλει αποζημίωση στη Λοιζίδου. Η άρνηση της Τουρκίας να συμμορφωθεί με την απόφαση είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση ψηφισμάτων από το Συμβούλιο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στα ψηφίσματα αυτά το Συμβούλιο των Υπουργών εξέφρασε τη λύπη του για τη μη συμμόρφωση της Τουρκίας, υπενθύμιζε στην Τουρκία ότι είχε αποδεχθεί τη Σύμβαση και την υποχρεωτική δικαιοδοσία του δικαστηρίου και καλούσε το Συμβούλιο της Ευρώπης να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να επιβάλει τη συμμόρφωση. Καθώς εκκρεμούσαν οι αποφάσεις σχετικά με την αίτηση ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ και υπό την απειλή κυρώσεων, τον Δεκέμβριο του 2003, η Άγκυρα κατέβαλε στη Λοιζίδου το ποσό των 641.000 κυπριακών λιρών (περίπου 1,5 εκατομμύρια δολάρια). Ωστόσο, η Τουρκία δεν έχει κάνει κανένα βήμα προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης της περιουσίας της στην κυρία Λοιζίδου.

• **Κύπρος κατά Τουρκίας, Προσφυγή Αρ. 2581/94, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 10 Μαΐου 2001**

Πρόκειται για την πιο σημαντική στις συνέπειές της απόφαση σε προσφυγές που υποβλήθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία κατά της Τουρκίας. Η απόφαση επιβεβαίωσε τις προγενέστερες διακρατικές αγωγές της Κύπρου σύμφωνα με το πρώην άρθρο 31 της Σύμβασης (10 Ιουλίου 1976 και 4 Οκτωβρίου 1983). Οι προγενέστερες υποθέσεις είχαν τεκμηριώσει διάφορες παραβιάσεις της Σύμβασης από την πλευρά της Τουρκίας κατά την εισβολή του 1974 και κατά την περίοδο που ακολούθησε.

Η απόφαση αυτή όριζε κατά πλειοψηφία ότι:

- Η Τουρκία παραβίαζε κατ' εξακολούθηση τα άρθρα 2, 3 και 5 της Σύμβασης με την παράλειψή της να διεξαγάγει αποτελεσματικές έρευνες για τον τόπο κράτησης και την τύχη των Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων.
- Με την άρνησή της να επιτρέψει στους Ελληνοκυπρίους εκτοπισμένους να επιστρέψουν στις οικίες τους, η Τουρκία παραβίαζε κατ' εξακολούθηση το άρθρο 8 της Σύμβασης· παρόμοιες κατ' εξακολούθηση

παραβιάσεις διαπιστώθηκαν ως προς το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 (άρνηση πρόσβασης, ελέγχου, χρήσης, απόλαυσης του δικαιώματος στην ιδιοκτησία) και το άρθρο 13 (απουσία αποτελεσματικών ένδικων μέσων για τα περιουσιακά δικαιώματα των εκτοπισμένων Ελληνοκυπρίων).

- Η Τουρκία παραβίαζε τα δικαιώματα των Ελληνοκυπρίων που ζούσαν στη «βόρεια» Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με το άρθρο 9 (προσθήκουςα μεταχείριση), το άρθρο 10 (λογοκρισία σχολικών βιβλίων), το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 (ειρηνική απόλαυση της ιδιοκτησίας), το άρθρο 2 (ανεπαρκείς υπηρεσίες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), το άρθρο 3 (διακρίσεις που ισοδυναμούν με εξευτελιστική μεταχείριση) και το άρθρο 13 (απουσία αποτελεσματικών ένδικων μέσων).
- Η Τουρκία παραβίαζε τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές σύμφωνα με το άρθρο 6 (δίκες πολιτών από στρατοδικεία).

Κατά την εκδίκαση αυτής της υπόθεσης το δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης τις αποφάσεις της υπόθεσης Λοϊζίδου (1996 και 1998), το έκνομο της ιδρυτικής ανακήρυξης της ούτω καλούμενης «ΤΔΒΚ» του 1983 και του «Συντάγματός» της (1985), καθώς και τις προγενέστερες αποφάσεις στις διακρατικές προσφυγές της Κύπρου (6780/74, 6950/75 και 8007/77). Το δικαστήριο έκρινε την Τουρκία υπεύθυνη γι' αυτές τις παραβιάσεις καθώς είχε «τον πραγματικό συνολικό έλεγχο της Βόρειας Κύπρου». Το δικαστήριο επιβεβαίωσε ακόμη ότι η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν η μοναδική νόμιμη κυβέρνηση στο νησί.

• Η υπόθεση Βαρνάβα και Άλλων κατά Τουρκίας, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 10 Ιανουαρίου 2008

Στις 10 Ιανουαρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) εξέδωσε την απόφασή του για την υπόθεση Βαρνάβα και Άλλων κατά Τουρκίας (Προσφυγές Αρ. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 και 16073/90) με την οποία η Τουρκία κρίθηκε ένοχη για παραβίαση των δικαιωμάτων εννέα Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων και των συγγενών τους. Οι εννέα ήταν πολεμιστές, εκτός από τον Σάββα Χατζηπαντελή, τα λείψανα του οποίου έχουν αναγνωρισθεί. Τους είδαν όλους ζωντανούς μετά τη σύλληψή τους από τον τουρκικό στρατό στην Κύπρο και επίσης στην Τουρκία όπου είχαν μεταφερθεί ως αιχμάλωτοι πολέμου.

Το επταμελές σώμα δικαστών του Τρίτου Τμήματος του ΕΔΑΔ, με μοναδικό διαφωνούντα τον δικαστή από την Τουρκία, έκρινε την Τουρκία υπεύθυνη για την παραβίαση των άρθρων 2, 3 και 5 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Στην απόφασή του, το ΕΔΑΔ τόνισε ότι η Τουρκία ήταν υποχρεωμένη από διεθνείς συμβάσεις να σέβεται τους τραυματίες, τους αιχμαλώτους πολέμου και τους πολίτες· ειδικά σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ήταν υποχρεωμένη να λάβει εύλογα μέτρα για να προστατεύσει τις ζωές όσων δεν εμπλέκονταν, ή δεν εμπλέκονταν πλέον, σε εχθροπραξίες. Η απόφαση απορρίπτει επίσης κατηγορηματικά την τουρκική θέση ότι τα άτομα που εξαφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής του 1974, και τα οποία ακόμη αγνοούνται, θα πρέπει να θεωρηθούν νεκρά. Όσον αφορά τους συγγενείς εκείνων που εξαφανίστηκαν ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση από τους Τούρκους, το ΕΔΑΔ επισημαίνει ότι «πρέπει να έχουν αναμφίβολα υποβληθεί σε εξαιρετικά επώδυνη αβεβαιότητα και ανησυχία και επιπλέον η ψυχική τους αγωνία δεν καταπραΰνθηκε με το πέρασμα του καιρού».

- **Αποστολίδης κατά Όραμς (Υπόθεση Νο: A2/ 2006/ 2114) Βρετανικό Εφετείο (Αστικές Υποθέσεις), 19 Ιανουαρίου 2010**

Το Βρετανικό Εφετείο, με απόφασή του στις 19 Ιανουαρίου 2010, επικύρωσε αμετάκλητα απόφαση του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, στο οποίο είχε προσφύγει στις 26 Οκτωβρίου 2004, ο Ελληνοκύπριος Μ. Αποστολίδης εναντίον του ζεύγους Ντέιβιντ και Λίντα Όραμς, Βρετανών υπηκόων, οι οποίοι έκτισαν παρανόμως σε ιδιοκτησία του στην κατεχόμενη Κύπρο.

Το κυπριακό δικαστήριο είχε αποφασίσει ότι οι Όραμς πρέπει να καταβάλουν αποζημιώσεις στον κ. Αποστολίδη, να κατεδαφίσουν την παράνομη ανάπτυξη στην περιουσία του, να τερματίσουν τις επεμβάσεις σε αυτήν και να την παραδώσουν στο νόμιμο ιδιοκτήτη της.

Οι Όραμς άσκησαν έφεση κατά της απόφασης στο Βρετανικό High Court of Justice – Queens Bench Division, το οποίο αποφάσισε ότι η απόφαση του κυπριακού δικαστηρίου πρέπει να εκτελεστεί. Η απόφαση του Εφετείου, κατά τη βρετανική νομοθεσία, είναι τελεσίδικη και δεν μπορεί να προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο.

-
- **Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην προσφυγή «Δημόπουλος κατά Τουρκίας και 7 άλλοι», 5 Μαρτίου 2010.**

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ΕΔΑΔ, με απόφασή του στις 5 Μαρτίου 2010 κήρυξε ως μη αποδεκτές προσφυγές Ελληνοκυπρίων σε οκτώ πιλοτικές υποθέσεις. Με την απόφασή του το ΕΔΑΔ θεωρεί προσβάσιμο και αποτελεσματικό πλαίσιο θεραπείας τη λεγόμενη επιτροπή περιουσιών και αποζημιώσεων στα κατεχόμενα. Η απόφαση παραπέμπει τον κάθε ενδιαφερόμενο αιτητή, προτού απευθυνθεί στο ΕΔΑΔ, να εξαντλήσει τα εσωτερικά, διαθέσιμα μέσα, παραπέμποντας στην παράνομη επιτροπή αποζημιώσεων /περιουσιών και σε δικαστήριο των κατεχομένων.

Την ίδια στιγμή το ΕΔΑΔ σημειώνει με σαφήνεια ότι οι αιτητές δεν έχουν απολέσει τον τίτλο ιδιοκτησίας και επισημαίνει την ευθύνη της τουρκικής κυβέρνησης στις κατεχόμενες περιοχές ενώ αναφέρεται σε εισβολή και κατοχή της Τουρκίας.

Η κυπριακή κυβέρνηση έκρινε την απόφαση ως λανθασμένη αλλά είπε ότι αυτή είναι σεβαστή. Έκρινε ότι η απόφαση αυτή θα περιπλέξει την κατάσταση στο συνεχιζόμενο διακοινοτικό διάλογο και επανέλαβε τη θέση ότι το περιουσιακό ζήτημα είναι κατ' εξοχήν πολιτικό θέμα, το οποίο θα λυθεί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και όχι με δικαστικές αποφάσεις.

3. Συνέπειες της τουρκικής εισβολής και κατοχής: Γεγονότα και αριθμοί

- Περισσότερο από το ένα τρίτο (36,2 τοις εκατό) του κυρίαρχου εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας παραμένει υπό κατοχή από την Τουρκία.
- Περίπου 200.000 Ελληνοκύπριοι, κάπου το ένα τρίτο του τότε συνολικού πληθυσμού, εκδιώχθηκαν διά της βίας από το κατεχόμενο βόρειο τμήμα του νησιού όπου αποτελούσαν περίπου το 70 τοις εκατό του πληθυσμού· ακόμη και σήμερα τους στερείται το δικαίωμα να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους. Οι Τουρκοκύπριοι που ζούσαν στις ελεύθερες περιοχές υποχρεώθηκαν από την ηγεσία τους να μετακινηθούν στις κατεχόμενες περιοχές.
- Γύρω στα 1.400 άτομα (ανάμεσά τους αρκετές εκατοντάδες πολίτες) είναι ακόμη αγνοούμενα, αλλά η τουρκική πλευρά αρνείται την πλήρη συνεργασία της για εξακρίβωση της τύχης τους.
- Λιγότεροι από 500 Ελληνοκύπριοι και Μαρωνίτες Κύπριοι που είναι εγκλωβισμένοι στα χωριά τους στις κατεχόμενες περιοχές ζουν ακόμη υπό καθεστώς καταπίεσης, στερήσεων και εκφοβισμού. (Στο τέλος του 1974 υπήρχαν 20.000 εγκλωβισμένοι, οι περισσότεροι από τους οποίους στη συνέχεια εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και έγιναν πρόσφυγες).
- Στρατιωτική δύναμη που αποτελείται από περισσότερους από 43.000 Τούρκους στρατιώτες, υποστηριζόμενη από την αεροπορία και το ναυτικό της Τουρκίας, βρίσκεται ακόμη στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου.
- Περισσότεροι από 160.000 έποικοι από την Τουρκία έχουν εποικήσει παράνομα τις κατεχόμενες περιοχές, ως μέρος της πολιτικής της Τουρκίας να αλλοιώσει τη δημογραφική δομή του νησιού.
- Περισσότεροι από 57.000 από το σύνολο των 116.000 Τουρκοκυπρίων έχουν μεταναστεύσει από την εποχή της εισβολής και μετά, σύμφωνα με τουρκοκυπριακές πηγές, εξαιτίας της οικονομικής, κοινωνικής και ηθικής κατάστασης που επικρατεί στις κατεχόμενες περιοχές.
- Έχει συντελεστεί συστηματικός σφετερισμός, υπεξαίρεση και εκμετάλλευση περιουσιών που ανήκουν σε Ελληνοκυπρίους οι οποίοι εκδιώχθηκαν διά της βίας από την τουρκική εισβολή το 1974.
- Η Τουρκία και το παράνομο κατοχικό καθεστώς έχουν με συστηματικό τρόπο εξαλείψει την πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά 11 χιλιαίων στις κατεχόμενες περιοχές. Κάποια παραδείγματα:

-
- Παράνομες ανασκαφές και λαθρεμπόριο αρχαιοτήτων συντελούνται φανερά συνεχώς με την ανάμιξη ή, τουλάχιστον, τη συναίνεση των κατοχικών δυνάμεων·
 - Αναρίθμητες εικόνες, θρησκευτικά τεχνουργήματα και αρχαιολογικοί θησαυροί έχουν κλαπεί και μεταφερθεί λαθραία στο εξωτερικό·
 - Τα κοιμητήρια 25 τουλάχιστον χωριών έχουν βεβηλωθεί και καταστραφεί·
 - Εκατοντάδες εκκλησίες και μοναστήρια έχουν λεηλατηθεί. Από αυτά:
 - 125 εκκλησίες έχουν μετατραπεί σε τζαμιά, παλιά οθωμανική παράδοση σε κατακτημένες περιοχές·
 - 67 έχουν μετατραπεί σε στάβλους ή αχυρώνες·
 - 57 έχουν γίνει μουσεία, πολιτιστικά κέντρα ή ξενοδοχεία·
 - 17 έχουν γίνει ξενώνες, εστιατόρια ή στρατιωτικές αποθήκες·
 - 25 έχουν κατεδαφιστεί·
 - 229 έχουν υποστεί ολοκληρωτική βεβήλωση.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Η ιστορία της Κύπρου ανάγεται στην ένατη χιλιετία π.Χ.

Δεύτερη και πρώτη χιλιετία π.Χ.

Μυκηναίοι και Αχαιοί Έλληνες εγκαθίστανται στην Κύπρο, μεταφέροντας τον ελληνικό πολιτισμό στο νησί.

30 π.Χ.-330 μ.Χ.

Η Κύπρος επαρχία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

330-1191

Η Κύπρος επαρχία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

1191-1571

Η Κύπρος υπό την κυριαρχία των Σταυροφόρων, του Τάγματος των Ναϊτών Ιπποτών, των Φράγκων Λουζιναίαν (1192-1489), και των Βενετών (1489-1571).

1571-1878

Η Κύπρος υπό οθωμανική κυριαρχία.

1878

Η Κύπρος εκμισθώνεται από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στη Βρετανία.

1914

Η Κύπρος προσαρτάται από τη Βρετανία εξαιτίας της συμμαχίας της Τουρκίας με τη Γερμανία κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

1923

Με τη Συνθήκη της Λωζάνης η Τουρκία παραιτείται από όλα τα δικαιώματά της επί της Κύπρου.

1925

Η Κύπρος ανακηρύσσεται Αποικία του Στέμματος.

1931

Πρώτη εξέγερση Ελληνοκυπρίων κατά της βρετανικής κυριαρχίας.

1950

Ο Μακάριος Γ΄ εκλέγεται Αρχιεπίσκοπος Κύπρου.

1954

Η Ελλάδα θέτει το ζήτημα της αυτοδιάθεσης της Κύπρου στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

1955-1959

Αντιαποικιακός αγώνας των Ελληνοκυπρίων.

1959

Η Κύπρος αποκτά την ανεξαρτησία της με τις συμφωνίες που συνήφθησαν στη Ζυρίχη και στο Λονδίνο ανάμεσα στην Ελλάδα, την Τουρκία και τη Μεγάλη Βρετανία.

1960 - 16 Αυγούστου

Ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

1963 - 30 Νοεμβρίου

Ο Πρόεδρος Μακάριος προτείνει συνταγματικές τροποποιήσεις «για να ξεπεραστούν τα εμπόδια στην ομαλή λειτουργία και ανάπτυξη του κράτους», οι οποίες απορρίπτονται από την Τουρκία και την τουρκοκυπριακή ηγεσία.

1964 - 4 Μαρτίου

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εγκρίνει το ψήφισμα 186, οι βασικές πρόνοιες του οποίου έχουν κατευθύνει από τότε τις διεθνείς ενέργειες για την Κύπρο (αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ·

- δημιουργία της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ στην Κύπρο· επαναβεβαίωση της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας και ύπαρξης της Κυπριακής Δημοκρατίας και της κυβέρνησης της Κύπρου).
- Μάρτιος - Μάιος Αφίξη της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ (UNFICYP) στην Κύπρο.
 - Αύγουστος Η Τουρκία εξαπολύει αεροπορικές επιθέσεις εναντίον της Κύπρου, ενώ ο πρόεδρος των ΗΠΑ προειδοποιεί την Άγκυρα να μην εισβάλει στο νησί.
- 1965 - 26 Μαρτίου** Ο Μεσολαβητής του ΟΗΕ Γκάλο Πλάζα, σε έκθεσή του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας, απορρίπτει την τουρκική θέση για γεωγραφικό διαχωρισμό των κυπριακών κοινοτήτων.
- 1967**
- Στρατιωτική χούντα καταλαμβάνει την εξουσία στην Ελλάδα.
 - Ξεσπούν διακοινοτικές συγκρούσεις στην Κύπρο, και η Τουρκία προετοιμάζεται για να εισβάλει στο νησί· η κρίση εκτονώνεται μετά από μεσολάβηση των Ηνωμένων Πολιτειών.
- 1968** Έναρξη, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, συνομιλιών ανάμεσα στην ελληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή κοινότητα.
- 1972** Συμφωνία Σύνδεσης Κύπρου-ΕΟΚ.
- 1974 - 15 Ιουλίου** Πραξικόπημα κατά της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας οργανωμένο από τη στρατιωτική χούντα της Ελλάδας.
- 20 Ιουλίου Η Τουρκία πραγματοποιεί την πρώτη φάση της εισβολής στην Κύπρο με μεγάλες ναυτικές και αεροπορικές στρατιωτικές δυνάμεις.
 - 20 Ιουλίου Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ εγκρίνει το ψήφισμα 353 που «απαιτεί τον άμεσο τερματισμό της ξένης στρατιωτικής επέμβασης στην Κυπριακή Δημοκρατία».
 - 23 Ιουλίου Το καθεστώς των πραξικοπηματιών καταρρέει και επανέρχεται η συνταγματική τάξη στην Κύπρο.
 - 14 Αυγούστου Η Τουρκία πραγματοποιεί τη δεύτερη φάση της στρατιωτικής εισβολής στη Κύπρο και καταλαμβάνει το 36,2 τοις εκατό του εδάφους της χώρας.
 - 1 Νοεμβρίου Το ομόφωνο Ψήφισμα 3212 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ (με την ψήφο και της Τουρκίας) ζητά αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο, σεβασμό της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, παύση της επέμβασης στις

- εσωτερικές της υποθέσεις και επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους υπό συνθήκες ασφάλειας.
- 1977 - 12 Φεβρουαρίου** Συμφωνία τεσσάρων σημείων για διευθέτηση του Κυπριακού που επιτεύχθηκε μεταξύ του Προέδρου Μακαρίου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς.
- 3 Αυγούστου Θάνατος του Προέδρου Μακαρίου, τον οποίο διαδέχεται ο Σπύρος Κυπριανού.
- 1979 - 19 Μαΐου** Συμφωνία δέκα σημείων για διευθέτηση του Κυπριακού που επιτεύχθηκε μεταξύ του Προέδρου Κυπριανού και του κυρίου Ντενκτάς.
- 1983 - 15 Νοεμβρίου** «Μονομερής Ανακήρυξη Ανεξαρτησίας» από την τουρκοκυπριακή ηγεσία, για να ιδρύσει την ούτω καλούμενη «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» σε περιοχές της Δημοκρατίας που βρίσκονται υπό τουρκική στρατιωτική κατοχή.
- 18 Νοεμβρίου Το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδικάζει τη «Μονομερή Ανακήρυξη Ανεξαρτησίας», την χαρακτηρίζει «νομικά άκυρη», ζητά την απόσυρσή της και κάνει έκκληση σε όλα τα κράτη να μην την αναγνωρίσουν και να σεβαστούν την κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ψήφισμα 541/83).
- 1987** Πρωτόκολλο Τελωνειακής Ένωσης Κύπρου-ΕΟΚ.
- 1990 - 4 Ιουλίου** Η Κυπριακή Δημοκρατία υποβάλλει αίτημα ένταξής της στην ΕΟΚ.
- 1992 - 2 Απριλίου** Το Συμβούλιο της Ευρώπης δίνει στη δημοσιότητα την έκθεση της 4ης Οκτωβρίου 1983 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που καταδικάζει την Τουρκία για μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο.
- 27 Απριλίου Η έκθεση του Εισηγητή του Συμβουλίου της Ευρώπης Αλφόνς Κουκό για τη δημογραφική δομή των κυπριακών κοινοτήτων επιβεβαιώνει τον εκτεταμένο εποικισμό της κατεχόμενης περιοχής από παράνομους εποίκους από την Τουρκία.
- 1996 - 18 Δεκεμβρίου** Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης - μετά από προσφυγή κατά της Τουρκίας που υποβλήθηκε από την Ελληνοκύπρια Τίτινα Λοϊζίδου για παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης στην περιουσία της στην κατεχόμενη από την Τουρκία πόλη της Κερήνειας - κρίνει ότι η Τουρκία είναι υπόλογη για την παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο κατεχόμενο από αυτήν τμήμα της Κύπρου.

- 1998 - 31 Μαρτίου** Έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων μεταξύ Κύπρου και ΕΕ.
- 1999 - 11 Δεκεμβρίου** Στα συμπεράσματα της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Ελσίνκι τονίζεται ότι η εκ των προτέρων λύση του κυπριακού προβλήματος δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.
- 2001 - 10 Μαΐου** Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης βρίσκει την Τουρκία ένοχη για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις περιοχές της Δημοκρατίας που κατέχει από το 1974.
- 2002 - 11 Νοεμβρίου** Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν υποβάλλει σχέδιο συνολικής διευθέτησης του κυπριακού προβλήματος.
- 13 Δεκεμβρίου** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει στην Κοπεγχάγη να δεχθεί την Κύπρο ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1η Μαΐου 2004.
- 2003 - 16 Απριλίου** Η Κυπριακή Δημοκρατία υπογράφει στην Αθήνα τη Συνθήκη Προσχώρησης στην ΕΕ.
- 23 Απριλίου** Το τουρκικό κατοχικό καθεστώς ανακοινώνει τη μερική άρση των περιορισμών που επέβαλε από το 1974 στη μετακίνηση προσώπων διαμέσου της γραμμής κατάπαυσης του πυρός.
- 2004 - 24 Απριλίου** Η ελληνοκυπριακή και η τουρκοκυπριακή κοινότητα ψηφίζουν για το Σχέδιο Ανάν 5: Το 75,83 τοις εκατό των Ελληνοκυπρίων ψηφίζει «όχι» στο σχέδιο, ενώ το 24,17 τοις εκατό ψηφίζει «ναι»: το 64,91 τοις εκατό των Τουρκοκυπρίων ψηφίζει υπέρ του σχεδίου, ενώ το 35,09 τοις εκατό εναντίον· το Σχέδιο Ανάν απορρίπτεται και καθίσταται άκυρο στο σύνολό του.
- 1 Μαΐου** Η Κυπριακή Δημοκρατία γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 2006 - 8 Ιουλίου** Ο πρόεδρος της Κύπρου Τάσος Παπαδόπουλος και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μεχμέτ Αλί Ταλάτ συμφωνούν σε μία δέσμη αρχών (Συμφωνία της 8ης Ιουλίου) που θα κατευθύνει την ειρηνευτική διαδικασία στην Κύπρο.
- 2008 - 1 Ιανουαρίου** Η Κύπρος υιοθετεί το ευρώ ως επίσημο νόμισμα.
- 28 Φεβρουαρίου** Στην ομιλία κατά την τελετή εγκαθίδρυσής του ο νέος πρόεδρος της Κύπρου Δημήτρης Χριστόφιας υπόσχεται να αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την επανέναρξη της τελματωμένης ειρηνευτικής διαδικασίας.
- 3 Σεπτεμβρίου** Ο πρόεδρος της Κύπρου Δημήτρης Χριστόφιας και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μεχμέτ Αλί Ταλάτ ξεκινούν απευθείας διαπραγματεύσεις για το κυπριακό πρόβλημα.

-
- 2009 - 28 Απριλίου** Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφαινεται ότι η ετυμηγορία δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να αναγνωριστεί και εφαρμοστεί από τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ έστω κι αν αφορά γη που βρίσκεται σε περιοχές της Κύπρου υπό τουρκική κατοχή.
- 2010 - 31 Ιανουαρίου** Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Μπαν Γκι-μουν φθάνει για τριήμερη επίσκεψη στην Κύπρο, για να εκφράσει την υποστήριξή του στις συνομιλίες.
- 2010 - 10 Φεβρουαρίου** Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθετεί ψήφισμα για την έκθεση προόδου της Τουρκίας για το 2009, καλώντας, μεταξύ άλλων, την Τουρκία να διευκολύνει ένα κατάλληλο κλίμα στις συνομιλίες αρχίζοντας την άμεση απόσυρση των δυνάμεών της από την Κύπρο.
- 2010 - 5 Μαρτίου** Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) αποφασίζει ότι η λεγόμενη επιτροπή αποζημιώσεων, η οποία συστάθηκε στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές, αποτελεί αποτελεσματικό εσωτερικό ένδικο μέσο της τουρκικής κυβέρνησης και όχι του παράνομου καθεστώτος στην κατεχόμενη Κύπρο.
- 2010 - 26 Μαΐου** Αρχίζουν άμεσες συνομιλίες μεταξύ του Προέδρου Χριστόφια και του Ντερβίς Έρογλου που διαδέχθηκε τον κ. Ταλάτ στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, τον Απρίλιο.

